

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an . . . 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2 40—
Numărul popular:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an . . . 2—
Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerl.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730

Un profesor

Brașovenii sărbătorească mâne pe Andreiu Bârseanu, care la sfârșitul acestui an școlar se desparte de catedra sa finută peste un pătrar de veac la școalele secundare gr. or. române de acolo. La această sărbătoare se alătură toți Românii din Ungaria și Ardeal, putem zice chiar toți Românii de pretutindeni.

Născut în 1858 în Dârștele Brașovului și-a făcut studiile în Brașov, Viena și München. S'a ocupat cu adunarea și publicarea de poezii populare, cu lucrări didactice și a scris versuri, pe cari le-a dat la iveală în „Convorbiri Literare”, „Familia” și în foiletonul ziarului „Gazeta Transilvaniei”. A scris puțin. Publicațiunile lui principale sunt: „Doine și strigături din Ardeal”, publicate în colaborare cu dr. I. U. Iarnic, scriere premiată de Academia-Română. Apoi „Cinci-zeci de colinde”, alta „Din traista lui Moș-Stoica”, 101 anecdote populare, publicate sub pseudonimul Sandu. În anii 1887—1888 a redigat împreună cu I. Popea foaia „Școala și familia”. A fost ales membru al Academiei-Române, de prezent este vicepreședintele Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român.

Și atâta ar fi de ajuns, pentruca un om să fie sărbătorit de un neam întreg? Nu, desigur. Andreiu Bârseanu nu este sărbătorit de întreg neamul nostru românesc pentru motivul, că a fost profesor la Brașov, nici pentru publicațiunile sale

literare, nici pentru că este membru al Academiei ori vicepreședintele Asociațiunii. Andreiu Bârseanu este ceva mai mult.

Tăcut, modest afară din cale, visător, blând și bun, cu sufletul neîntinat de nici o patimă omenească, Andreiu Bârseanu s'a înălțat în ochii tuturor Românilor zi de zi, an de an ca strălucitoare pildă de — caracter. Sufletul lui n'a îndurat nici odată sentimentul urei, noțiunea pizmei o cunoaște numai logicește, pofta de mărire o singură clipă în viață nu l-a muncit, banul îi este cu desăvârșire indiferent. Iubirea de oameni a lui Isus, slujirea adevărului și a binelui obștesc fără absolut nici un gând la răsplătă, adorarea frumosului moral și estetic, iată-l! Andreiu Bârseanu.

Națiunile nu se înalță la mărire trainică prin sabie, nici prin grămădirea bunătaților pământeste, nici prin strălucirea orbitoare a artelor frumoase: scara înălțării și a fericirii lor, scara singură neînșelătoare este — caracterul.

Pătrunși de sinceră recunoștință ne aflăm suflătește în mijlocul acelor, cari sărbătorească astăzi la Brașov pe Andreiu Bârseanu. Suntem fericiți, că putem avea asemenea sărbători, căci ele întăresc nădejdea și credința noastră în posibilitatea mântuirii și înălțării la mărire adevărată a neamului nostru.

Andreiu Bârseanu — primește cu aceeași dragoste, cu care Ți-o dăm: închinarea noastră!

România

în politica danubiană și balcanică

de René Pinon

Națiunea română își afirmă personalitatea și prinde conștiință de valoarea sa în măsură ce se răspândește cultura și bunăstarea, și, în același timp, crește în dânsa dorința de a se libera de sub toate epitropiile și de a-și desvolta toate facultățile. Această aspirațiune generală caracterizează astăzi propășirile României; ea caută a nu fi avizată politicește și economică la nime, a se emancipa prin diferențiere. Românul indigen muncește, dă înainte, ajunge la avere; se formează o clasă de mijloc, care tinde a elimina pe străinul parazit, a se apăra împotriva cutoptirei de Ovrei, pentru ca ea singură să profite de bogățiile țării sale. Demult în România Românul se trudea în beneficiul străinului; dar, tot mai puțin va fi astfel; Românul voește să fie stăpân la vatra sa. Tendința aceasta se observă și se va observa tot mai mult în politica externă a regatului, în măsură cum se scutură de patronagiile înalte care i-au ocrotit juneța. Nu voim să zicem prin asta că România cearcă a se degagea de orice combinație de alianțe ori de înțeleșuri, — chiar stăte cu mult mai mari se feresc de aceasta, — nici că va putea să ajungă cândva la rol de planul prim, în Europa: forțele sale nu i-ar permite acest lucru. Dar alianțele, prieteniiile sale, atitudinea sa politică în crizele ce ar putea veni, vor fi inspirate numai de considerarea intereselor sale naționale. Tocmai aceste interese ar putea

Andreiu Bârseanu

— La plecarea sa din Brașov. —

Viața românească din Brașov suferă o pierdere însemnată zilele astea: d. Andrei Bârseanu pleacă la Sibiu să ocupe postul de prezident al „Asociațiunei” noastre.

Brașovenii n'au să mai vadă de aici înainte la festivitățile lor — decât ocazional, mai rar — figura senină a d-lui Bârseanu, nici elevii n'au să mai audă graiul cuminte al iubitelui lor domn profesor, și nici promenările Brașovului; După Zidurile, Romurile și Straja n'au să mai fie cercetate atât de des de pasionatul iubitor al naturii. Parcă nu ne puteam închipui o festivitate românească solemnă și nici școalele noastre din Brașov, fără de d. Andrei Bârseanu. Noțiunile acestea se completau cu personalitatea celui ce se duce.

Și — iarăși — în plimbările noastre eram obicinuiți să ne ridicăm pălăria cu respect în fața omului vesel, prietenos și gânditor, care străbătea, aproape cu o regularitate matematică, minunatele promenări ale Brașovului. Dispare deci ceva caracteristic pentru viața noastră socială românească.

Cum a știut d. Andrei Bârseanu să câștige simpatiiile Brașovenilor atât de mult, încât — acuma, la plecare — regretă cu toții despărțirea aceasta? Cum a priceput să fie stăpân pe simpatiiile lor, încât să le fie greu Brașovenilor să-și

închipuie instituțiile noastre culturale, dacă nu va mai colabora la ele, din apropiere, d. Bârseanu?

Cine a fost de față la serbarea jubilară a internatului-orfelinat din Brașov, Dumineca trecută, în 26 Iunie v., va fi priceput mai bine aceste legături trainice, cari există și vor exista și de aici înainte între societatea brașoveană și d. Bârseanu.

Când a apărut, ca orator festiv, la catedră, au izbucnit aplauzele și nu mai voiau să conținească. Era ceva spontan, ceva nefățărît, ceva ce se înțelege dela sine. Sala aceasta, care fremăta, voia să zică: „Fii bine venit! Te înțelegem! Prezența Ta ne prinde bine! Vorbește-ne: cuvintele Tale le vom urma!” D. Bârseanu are o baghetă magică nevăzută, care face minuni. De s'ar putea împrumuta bagheta și altora, în dreapta, în stânga, ca să se mai înmulțească la noi personalitățile de talia aceasta! Avem prea puține — le numărăm pe degete.

La primele cuvinte ale vorbirei am și dat de câteva deslușiri prețioase: d. Bârseanu își reamintește localul cel dintâi al internatului de fețițe, localul de acum 25 de ani, două odăi modeste ale primei prezidente. De atunci a urmărit pas de pas această instituție culturală, cu atențiune, cu râvnă, cu dragoste.

Dar numai acestei societăți i-a dat atenția binevoitoare? Este societate culturală românească în Brașov, pe paginile căreia să nu figu-

reze, la loc de cinste, numele domnului Bârseanu?

La Casina română, la „Reuniunea femeilor române”, la despărțământul Brașov al „Asociațiunei” și la toate celelalte societăți. E lucru de sine înțeles, că a luat parte activă, marcantă. A simțit drept o datorie națională munca aceasta desinteresată, ca o chemare sub steagul național, unde trebuie să figureze toți cei buni ai noștri.

Și acuma ne întrebăm: dacă a dat ce a avut mai bun pentru prosperarea instituțiilor noastre culturale, dacă a fost așa-zicând un mentor al lor, n'ar fi ingrați Brașovenii să nu-i recunoască meritele evidente? Di Bârseanu, în modestia d'sale fără de margini, va zice: „Mi-am îndeplinit datoria și nimic mai mult!” Datoria! Tocmai aici zace meritul: în îndeplinirea datoriei. La noi e prea des călcată în picioare această datorie. La noi ne ascundem prea repede după niște paravane nevrednice de oameni serioși, alergăm după argumente, după circumstanțe atenuante, cari să ne scuze părăsirea câmpului de luptă. Suntem prea des în afară de șirurile luptătorilor cu condeiul și cu fața, pentru înaintarea noastră culturală.

...Și mai este și o altă greșală capitală la noi: nu știm să împreunăm folositorul cu plăcutul. Chiar dacă ne dăm concursul la ceva, colaborarea noastră nu inspiră altora dragoste, încredere în puterile noastre, nu dăm îndemnuri așa cum ar trebui să le dăm. Complexul membrilor societăților noastre nu se simțește — de fapt —

dicta României, între anumite împrejurări, a se înțelege cu Imperiul otoman. Voim să arătăm cum, spunând condițiile între care trăește și se dezvoltă regatul român.

România e *Stat Dunărean*. Pe o extindere foarte mare, dela Porțile-de-fer până la Silistria, fluviul, neîntrerupt de nici un pod, o desparte de *Tările Balcanice*, Sârbia și Bulgaria. Servind ca frontieră, Dunărea îi este în același timp artera înviorătoare, calea principală de comerț. De când tratatul dela Berlin i-a dat *Dobrogi*a, România a pus picior pe malul drept; țărmurii Dunărei-de-jos sunt românești până la confluența Prutului, rusești și românești de aici până la mare; insulele în Deltă sunt românești; a Românilor și Insula Șerpilor din larg. România stăpânește poarta de ieșire a acestei mari linii internaționale de navigațiune și de comerț. Dunărea e neutră în înțelesul tractatelor; comisiunea dunăreană are menire a griji pentru libertatea navigațiunii. Dar, nu e mai puțin adevărat că în caz de rezbel general, tunurile și torpiloarele române ar putea să închidă, — în ciuda tractatelor, — gura fluviului. Prin *Dobrogi*a, România are o fereastră deschisă spre Marea-neagră, și de aci spre lumea mediterană. Prin portul său dela Constanța, legat de București prin podul magnific dela Cernavoda, România este direct interesată de echilibrul balcanic și de viitorul Imperiului otoman. Deschiderea portului, activitatea comercială care a prins rădăcini în același timp de navigațiune ce pornește de acolo, fac pendentă prosperitatea României dela libertatea Bosforului și a Dardanelor. Iar problema Strămtorilor implică întreg complexul chestiei de Orient; România nu poate a se desinteresa de aceasta.*)

Prin configurația sa geografică, România e în același timp angajată în alte probleme. Are forma unui corn, care răzimat cu capetele pe Dunăre, Marea-neagră și Prut, îmbucă în concavitatea sa

*) Despre problema aceasta, d. René Pinon a publicat un studiu: „La Mer-Noire et les Détroits de Constantinople” în „Revue des deux mondes” 15 Octomvrie 1905, reproduc în volumul său „L'Europe et l'Empire ottoman” (Paris 1908) p. 61—98.

massivul muntos al Transilvaniei. Capătul meridional se întinde spre Apus peste Oltenia până la Porțile-de-fer unde se mărginește cu *Bănatul* Ungariei stăpânit de Români, și unde, de altă parte, nu e separată de Sârbia decât prin Dunăre, al cărei ape nu opresc emigranții români a coloniza cantonele sârbești din vecinătate; aci, ei sunt supuși loiali ai regelui Petru. Celalalt capăt se lungește spre Nord, între Prut și între munți și atinge *Bucovina* austriacă care trimite cinci deputați români în Camera din Viena. Aci, Românii sunt în contact cu Rușii-mici sau Rutenii, cu Polonii, Rușii; toate transformările, cari pot surveni, toate conflictele care pot eclata în Europa centrală, aficiază interesele lor. Moldova lungește dela Nord spre Sud, pe o extindere mare, câmpiile sale fertile; ea se interpune, ca un tampon, între șesurile rusești și Carpații Austro-ungari; în un resbel între Austria și Rusia, România n'ar putea rămânea deloc indiferentă. Prin lungimea frontierelor sale, prin configurația sa biscornată, România are mulți vecini, și de aci, eventualitatea multor conflicte.

Dacă primim o hartă a Europei orientale, suntem isbiți de dispozițiunea caracteristică a colorilor ce disting statele diferite: Turcia-europeană, Bulgaria, România formează trei bande paralele cu Dunărea și cu Balcanul, trei straturi de poporațiune, care se întind longitudinal dela Răsărit spre Apus, iar dinspre Sud la Nord sunt așezate peste olaltă dungi destul de înguste, ce reprezintă în același timp rase și state. Peste întreg complexul pare a apăsa, comprimându-l, masa rusească și masa austro-ungară. Astfel, România e strânsă între Rusia slavă și Bulgaria slavă; aceasta iarăș e strămtorată la rândul său între România latină și Tracia otomană. Intre ramurile singuratică nu există frontieră naturală; șesul bulgar dela Filipopol se deschide larg, peste Marița, spre câmpia turcească dela Adrianopol; Dobrogea Românilor nu e despărțită prin nici un un obstacol natural de districtele bulgare mărginașe; între șesul imens al

Rusiei mici și între plaiurile moldovene Prutul constituie numai o barieră neînsemnată. Aceste ținuturi au ajuns adeseori, în cursul veacurilor, sub stăpâni noi, fiind ele pradă ușoară cuceritorilor; de aci rezultă, pentru statele ce s'au format acolo, datorita vitală de a monta strajă vigilanță și de a-și păstra uscat praful de pușcă; de aci și probabilitatea de alianțe și de înțelegeri pentru menținerea echilibrului general și pentru asigurarea reciprocă a fiecăruia.

Kogălniceanu și Ardelenii

Am arătat într'un articol precedent, cu prilejul împlinirii a 20 de ani dela moartea lui Kogălniceanu, cari sunt meritele neperitoare pe cari acest mare patriot și om de stat și-le-a câștigat pe terenul întocmirii României de azi și ai desrobirei țărâniei.

Dar, om cu o cultură vastă, intelectualitate cu totul complexă și superioară, Mihail Kogălniceanu nu s'a mărginit la o simplă activitate de politică internă. Literatura și istoria au fost una din îndeletnicirile, cari au oferit terenurile de muncă cele mai potrivite cu însușirile alese ale spiritului său.

Astfel, dela el au rămas: „Cuvântul introductiv la cursul de istorie națională”, „Limba și literatura românească sau valahică”, scrierea hazlie „Iluzii pierdute”, precum și acei prețioși Letopisiți.

Dar, în afară de activitatea sa literară și științifică, Kogălniceanu se interesa de viața întregii români. Nouă, Românilor din Ardeal, îndeosebi, marele patriot ne-a purtat totdeauna o dragoste nefățărîtă, și ne-a urmărit cu viu interes și simpatie manifestațiile noastre de popor subjugat.

Dovadă, următoarele rânduri, dintr'o scrisoare de felicitare, pe care Mihail Kogălniceanu a adresat-o regretatului luptător Aurel Mureșianu, cu prilejul împlinirii a 50 de ani dela apariția „*Gazetei Transilvaniei*”, al cărei colaborator marele bărbat de stat fusese între anii 1839—1849:

„Noi, Românii de dincoace de Carpați, am fost mai fericiți, decât voi, Românii de sub coroana Habsburgilor.

„Noi ne-am văzut visul cu ochii. Am ajuns a fi un stat liber și independent. Ocupăm azi un loc respectabil între națiunile de sine stătătoare. Suntem stăpâni pe destinele no-

un complex. așa, cum ar trebui să fie: să lucreze, să îndemne la colaborare pe cei cari n'au intrat încă în societate, să câștige în urma felului cum se înfățișează și cum își urmează desbaterile.

Tocmai calitățile acestea, cari lipsesc — după părerea mea — până într'un anumit grad, societăților noastre și particularilor, tocmai calitățile acestea le afiu reprezentate din belșug la viitorul președinte al „Asociațiunii” noastre. Cu ochiul unui cunoscător al sufletului omenesc a știut să remarce ce ne lipsește, căci a călătorit și printre alte țări și a cetit și văzut multe. De aceea este o plăcere să fi de față la o ședință sau conferință ținută de Dsa.

Cel ce scrie aceste rânduri își aduce foarte bine aminte cu câtă bucurie sufletească urmărirea analizei literare și desbaterile conduse de d. Bărseanu la societatea de lectură a elevilor școlii comerciale din Brașov. Să nu se spună: ce importantă poate avea o ședință a elevilor școlii comerciale?!

Cu câtă plăcere și folos cercetau elevii aceste ședințe! Cât de elocvente erau comentariile d-lui profesor! Cu câtă *corectitate și poftă de lucru* erau conduse ședințele acestea! Ochii d-lui Bărseanu căutau să înțeleagă. Indemnau pe elevi la răspunsuri. Nu arătau nici dispreț pentru o idee mai riscată, nici nu făceau haz — desigur nici-odată! — față de o purtare necuviincioasă. Dacă se poate vorbi de purtare necuviincioasă în fața d-lui Bărseanu. Ochii d-sale, cari reflectează o conștiință întreagă împăcată, era de ajuns să

privească pe cineva fix, în semn de muștrare, ca firea cea mai războinică de tânăr să se dea bătută. O privire însemna mai mult, decât o bătaie la palmă, decât un dorgatoriu, cu vorba, decât ruperea epoletelor în fața camarazilor de școală. Asta-i adevărata pedagogie!

Dar calitățile de a conduce o ședință le-au putut remarca foarte bine sute din intelectualii noștri; nu trebuiesc amintite numai ședințele din locul modest al școlii comerciale, căci au fost numai probe pentru viitor. În anii din urmă ne-a fost dat să-i admirăm bunul simț la prilejurile solemne ale „Asociațiunii”, când avea să suplinească pe antecesorul d-sale, împiedecat din cauza bătrânețelor respectabile. Nu simțiam cu toții mândrie în sufletele noastre, când apărea vice-președintele, cu decorația meritată în butonieră, cu pasul sigur, conștiu, cu privirea deschisă, dreaptă, înțelegătoare? Nu i-am admirat atâția tactul, cu care a condus ședințele, făcându-le interesante, dându-le vivacitatea, care le lipsia de multe ori, alteleași, resumând cu o putere de sintetizare frumoasă păreri opuse, ca să contribuie astfel — și dela scaunul presidial — la lămurirea discuțiilor și la înaintarea cu spor a ordinii de zi? Cei ce am luat parte, d. e. la deschiderea festivă a muzeului național din Sibiu, ne aducem prea bine aminte de toate calitățile acestea, cari au contribuit ca ședințele „Asociațiunii” să fie instructive, interesante, încheiate. A conduce astfel o ședință, cum a condus-o d. Bărseanu, însemnează a fi stăpân peste un

dar înăscut, darul unui șef de orhestră, care știe să dea rolul necesar, meritat, fiecărui personaj, fără ca complexul să piardă ceva.

Și ne mai aducem aminte cu recunoștință încă de un punct, drag sufletelor noastre. Este felul cum știe să ne sublinieze pretenziunile noastre culturale naționale juste. Găsește momentele potrivite — nu sunt multe, trebuie să le cauți! — și vorbește respicat, cu glas înalt, subliniind fiecare frază, de simțezi din fiecare cuvânt: „Omul ăsta nu este în stare să mințescă! Omul ăsta își smulge din suflet ceea ce spune!” În momentele acelea aș fi dorit să adun pe toți potrivnicii cauzei noastre cinstite și să-i conjur să asculte gravaminele noastre, cari se pot ceti din cuvintele spuse într'un ton academic înalt. E aproape cu neputință ca inimă omenească să nu poată, să nu fie în stare să simțescă întreagă îndreptățirea sbuciumului nostru sufletesc după libertate culturală, națională, în urma logiceii de fier și a avântului mareț din cuvintele rostite de orator.

De ce avem noi mai mare lipsă în zilele astea, dacă nu e astfel de momente înălțătoare? Cuvintele astea ne dau îndemnuri la muncă, ne dau putere să perseverăm pe cărările apucate.

Tineretul fiecărei națiuni trebuie să aibă exemple de imitat. Oamenii mai în vârstă, cu experiență mai bogată, cu orizonturi mai largi, au datorita națională să le servească drept sprijin la primii pași întreprinși în viața culturală. Nu e semn de slăbiciune la tineret, dacă pretinde acea-

tre și vii
inteligenta,
desvolta în
ninfa.

„Voi,
bândit mu
naționale,
„Gazetei T
unde trebu
de sângele
națiunea r

Și m
trebuie să
marele Kog
cari sunt a
le-a creat
actualitate:

„Spre
trebuie înc
multă pru
toate univ
cuget, uni
rul vostru

Dar s
ceanu o av
noastre uzu
duri:

„Noi,
minut n'am
părtași dur
nalității ro
Traian au

— (dar ac
română ar
propria no

„Cu t
noi există
șită și fune
nilor de că
tică mai în
Ungar!

„Totd
națiunea m
plâns linia
ghia: către

Curs
de-Munte
chide, la
cursuri de
de repreze
între cari
prevede ca
număr de
Tot r
prin noi c

sta, nu este
psihologic,
nerațiile se
dându-și ma

Și în p
sintetizată a
tului. În An
numai tine
stoinic, car
știe scrie.

E ceva
pată la Gre
seanu. Și r
minte, când
nesc „exemp

Să dea
Bărseanu p
pentru o mu

Că a f
Brașov, să
mai bucura
brașoveni. I
țirea din mi
mare, dacă
curia Brașov
mului o put
preunată cu
sânge cele r

Dacă

tre și viitorul nostru atârnă numai de noi; de inteligența, de prudența, de energia ce vom ști a desvolta în mijlocul pericolelor, ce ne-ar amenința.

„Voi, iubiti frați de peste Carpați, ați dobândit mult, ați progresat pe tărâmul culturai naționale, și aceasta în mare parte mulțumită „Gazetei Transilvaniei”, dar n'ați ajuns acolo unde trebuie să țintească orice națiune mândră de sângele ce curge în vinele sale, și mai ales națiunea română. urmașii poporului împărat”.

Și mai departe, vorbind de sportările, ce trebuie să facem spre ajungerea acestui ideal, marele Kogălniceanu spune următoarele cuvinte, cari sunt azi, față de împrejurările triste, pe cari le-a creat nebulia unor rătăciți, de o dureroasă actualitate:

„Spre a ajunge la acest scop mareț, mai trebuie încă multe efortări, multe sacrificii, multă prudență politică și mai presus de toate unire, unire deplină între voi, unire în cuget, unire în simțiri, cum sicea nemuritorul vostru bard național”.

Dar solitudinea caldă, pe care Kogălniceanu o avea pentru suferințele și drepturile noastre uzurpate, se vede din următoarele rânduri:

„Noi, Românii din regatul românesc, un minut n'am fost, un minut nu suntem fără a împărtași durerile voastre pentru asigurarea naționalității române, acolo unde Dumnezeu și divul Traian au implantat-o, căci știm că atunci când — (dar aceasta nu va fi) — când naționalitatea română ar fi atinsă peste Carpați, nu vom avea propria noastră existență națională asigurată.

„Cu toții simțim, în inima fiecăruia dintre noi există dar durerea de a vedea politica greșită și funestă, ce se urmărește în contra Românilor de către concetățenii voștri maghiari, politica mai înainte de toate funestă însuși Statului Ungar!”

„Totdeauna am avut simpatii vii pentru națiunea maghiară, dar asemenea pururea am deplâns linia de purtare a o mare parte din Maghiari către Români concetățeni ai lor”.

Cursurile de vară dela Vălenii-de-Munte. In ziua de 3 Iulie se vor deschide, la Vălenii - de - Munte, obișnuitele cursuri de vară. Programul lor, susținut de reprezentanți ai tuturor specialităților, între cari mulți profesori universitari, se prevede că va atrage, în acest an, un mare număr de ascultători.

Tot mai îmbunătățite din an în an prin noi conferințe, cursurile dela Vălenii

de-Munte, operă a marelui român N. Iorga, au ajuns, fără îndoială, astăzi să răspundă așteptărilor celui ce le-a înființat.

Pe lângă foloasele culturale reale, ce decurg din aceste cursuri, ele sunt și un prilej de întâlnire pentru români de pretutindeni. Se încheie legături, de pe urma cărora cauza noastră culturală și națională nu poate fi decât în câștig. Crește interesul unora pentru ceilalți și interesul tuturor pentru probleme românești generale.

Se mai oferă cercetătorilor acestor cursuri diferite distracții; se dau serbări, serate artistice și dansante. Vălenii înșiși, apoi, sunt, prin situațiunea lor geografică, un loc de plăcută recreație pentru vară, prin clima lor și prin împrejurimile atrăgătoare. Nu mai vorbim de atâtea locuri pitorești, cari dacă nu se pot numi împrejurimi, în înțelesul imediat, nu sunt, totuși, atât de departe ca să nu fie cineva îndemnat să le cerceteze: mânăstirile Cheia, Suzana, Valea Slănicului, Valea Prahovei...

Deschiderea cursurilor, care potrivit ultimelor dispoziții va avea loc neapărat la 3 Iulie se va face prin conferința d-lui A. D. Xenopol, tratând „Despre unitatea sufletului românesc”, subiect cum nu se poate mai potrivit.

Pentru ziua deschiderii s'a obținut dela direcția căilor ferate reducerea de 50%.

Apponyi desavuat. E încă în vie memorie afacerea cu profesoratul universitar al celebrului conte Apponyi, pacificatorului universului. La vremea sa a stârnit valuri mari învitate lui la catedra de drept public din partea facultății juridice, iar în urma consensului întregului senat universitar, nimeni nu se mai îndoia, că Apponyi va ajunge profesorul dreptului public, fără să întrunească măcar formalitățile ce i-se cer unui asemenea om de științe, exclusiv pentru cuvântul, că e... Apponyi.

Pe când jubilau mai tihnit zierele, pe neașteptate se zvonise, că ministrul de culte și instrucțiune publică nu-l va propune spre aprobare. De atunci cronica

tace. Par'că a fost un vis, s'a trecut la ordinea zilei peste el.

În numărul de ieri al „Monitorului oficial” în sfârșit, deși indirect, se lămurește afacerea. Ministrul instrucțiunii publice publică concurs pentru ocuparea definitivă a catedrei oferite contelui Apponyi. Tot atunci într'un rescript încunoștințează consiliul universitar, că nu consimte cu înjumătățirea acestei catedre, cu atât mai vârtos nu, cu cât în 1902, când s'a cerut înființarea catedrei respective, însuș consiliul universitar a accentuat, că propunerea dreptului public și administrativ, acestor două studii înrudite reclamă o singură catedră. E știut adecă, că Apponyi a fost chemat la catedra dreptului public, iar cel administrativ, — fiind catedra din chestiune, catedra dreptului public și celui administrativ, — rămânea în sarcina unui docent.

Scurt zis, și ministrul cultelor e de acord, că distinsul conte e abia amator în științe, ori mai precis — scamator.

*

Demisia Primatului României. Aflăm dela corespondentul nostru din București, că I. P. S. S. Atanasie, mitropolit primat a demisionat din înaltul său post.

Această demisiune o așteptam de altfel cu toții, ea fiind o necesitate, singurul mijloc pentru a liniști spiritele surecitate de variațiunea părerilor opiniei publice, asupra căreia zierele se luptau între ele ca s'o decidă pro ori contra primatului.

Însă I. P. S. S. a denotat un adevărat bun simț prin demisiunea sa, căci un șef al bisericei, în jurul căruia a pluit atâtea presupuneri și atâtea neîncredere, n'ar mai fi putut impune cu menirea ce-i incumbă. Aceasta, desigur, l-a făcut pe Primat să ia deciziunea de a demisiona. Este exclusă posibilitatea unei înțelegeri de mai înainte între Sinod și Primat (cum au spus unele ziere) ca acesta să demisioneze numai cu condițiunea de a fi achitat, demisionând în urma achitării. Guvernul n'ar fi avut nevoie de această scamatorie pentru a realiza pacea în biserică — iar Sinodul rămâne a se explica și a proba că sentința dată, i-a fost de competență și fără nici vre-o susceptibilitate.

*

Consiliu de miniștri. Azi la ora 10 a avut loc un consiliu de miniștri sub președinția premierului contele Carol Khuen-Hedervary. La consiliu au participat toți membrii guvernului.

Consiliul a tratat chestii la ordinea zilei, a pregătit discuția proiectelor militare și a ajuns de acord în ce privește măsurile luate de guvern referitor la dezastrul dela Kecskemet.

*

„Frații” Sași la țintă. Acest neam de oameni blajini, gata întotdeauna a întinde mâna celui mai tare, scade mereu în număr, cum se plângeau și la numărătoarea mai de pe urmă de popor din Ianuarie c. Pentru că în numărul mare ei văd sărăcirea și neputința de rezistare, ce în unele cazuri se și adevărește.

Acest caz — în favorul lor — s'a dat acum în Reghinui-săsesc.

Domnii din opoziția dela comitat, azi la cârmă, ce se gândesc adecă, văzând independența materială a Sașilor din Reghin? Totuși e prea mult ca ei la oraș să fie un element *nebăgat în seamă* față cu puterea săsească!... Căci să nu se uite, că abia de sămânță întâlnești în magistrat și câte un nesas.

Mai mare-i darea de virilist la orașul Reghin, ca la comitat!...

sta, nu este servilism respingător, ci e un proces psihologic, care se poate foarte bine motiva: generațiile se succedeaază, influențându-se reciproc, dându-și mai departe ce au ele mai bun.

Și în persoana d-lui Andrei Bărbăntu este sintetizată această așteptare a tineretului. În Andrei Bărbăntu vede tineretul — și nu numai tineretul, ci noi, toți — pe omul destoinic, care știe vorbi, care știe conduce, care știe scrie.

E ceva din „kalokagathia” visată și întrupată la Grecii cei vechi în persoana d-lui Bărbăntu. Și mai este un dicton, care ne vine în minte, când ne gândim la d-sa. E dictonul latinesc „*exempla trahunt*”.

Să dea Dumnezeu, că exemplul dat de d. Bărbăntu până acum să aibă puteri neistovite pentru o mulțime de tineri de ai noștri.

*

Că a fost chemat din orașul său natal, din Brașov, să conducă „Asociațiunea” noastră, numai bucura ne poate. E un titlu de laudă pentru brașoveni. Dupăcum va fi de dureroasă despărțirea din mijlocul colaboratorilor săi, tot atât de mare, dacă nu mai mare, va trebui să fie bucuria Brașovului românesc, că poate să dea neamului o putere atât de însemnată. Bucuria împreunăată cu durere! Astea sunt botezurile de sânge cele mai rodnice!

Dacă este să ne bucurăm de evenimentul

acesta cultural al nostru, căci este eveniment când se ridică o persoană nouă pe scaunul prezidial a primei noastre instituții culturale, ne curam și de faptul, că noul președinte este încă în vigoarea bărbăției, că are să privească și de aici încolo peste mulți ani de viață, plin de încredere.

Ne bucurăm fiindcă președintele cel nou este conștient de chemarea, care îl așteaptă, ne bucurăm fiindcă suntem siguri, că îndemmurile sale nu vor răsună în pustiu, fiindcă și-a creiat până acum platforma de pe care are dreptul să pretindă dela noi perseveranță pe cărarea cea bună, cinstită, de muncă națională.

La sfârșitul anului acestuia școlar, în ziua de Petru și Pavel, dă eforia școalelor din Brașov un banchet în onoarea celui ce se duce din orașul natal. Va fi o sărbătorire meritată a activității dezvoltate în Brașov.

Dar neamul întreg îl chiamă pe d. Bărbăntu la un praznic mult mai mare, la un banchet mult mai strălucit, căci îl invită să pășească cu pași siguri, plin de încredere, în șirurile conducătorilor lui, ca să ajungă cu timpul — o dorim din tot sufletul nostru! — în Panteonul oamenilor noștri mari.

Se pun deci domni numiți și cu ortacii bogățani — Farkas, Eltető — dela Reghinul unguresc, despărțit de Reghinul săsesc numai prin un părau, plănuiesc nimicirea puterii săsești prin fuzionarea satelor ungurești: Reghinul ung. și Iernotfaia.

Planul odată zămislit în capul înfierbântat de șovinism al domnilor, îl cred ușor și de executat. Pe lucru deci. Încă în iarnă Reghinul unguresc e și pus la cale să ceară și cere fuzionarea.

Cum să nu, când domni ar veni în Reghinul săsesc și la 40 procente arunc comunal, iar nu 66 procente ca la d-lor?

Cu Iernotfaia, un sat adevărat, având un singur boerinaș, pe Macskásy, credeau, că o scot mai ușor la cale, mai ales agitați de jidănașii îmbogățiți acolo, în calea satelor românești din spre munte.

Însuși vice-comitele Köllő se avântă la prezidarea adunării puse în Iernotfaia pe 7 l. c. oarele 7 dimineața, după care în aceeași zi avea să vină apoi să *silească oarecum* pe magistratul din Reghinul săsesc a-și da învoirea la fuzionarea sugrumătoare de Sași.

Dar spre surprinderea nespusă a d-lui Köllő în satul Iernotfaia nu numai toți frunțașii, — unguri și români — în frunte cu Macskásy, aduc cele mai energice proteste contra fuziunii, ci și o ceată frumușică de femei încenează o drăguță de demonstrație huiduitoare la casa primarului!

Se duc deci domni la Reghinul săsesc fără nici o ispravă.

Firește acest eșec înlănzise pe domni kossuthiști, așa că în Reghin au înghițit mai în liniște toate dovezile contra împrejurării și votul final: 48 contra și 3 ungurași pentru.

Așa s'a isprăvit acest asalt meschin contra orașului săsesc încă în organizație, dar în declin totuși prin prea marea dragoste de limba arpadiană.

Oare va fi acesta un memento de reculegere în toate?!...

Mai ales, că văd cum li-s'a nimicit alegerea omului lor de primar orașenesc, trebuind să facă acum o alegere nouă, sigur fără a secera candidații unguri învingere mai mare decât căderea din August anul 1910!

Se bat deci prietenii. Ei întrei ei!...

Interpelație în cauza dezastrului dela Kecske-mét. Deputatul Gheorghe Szmrécányi a însemnat pe Mercuri în registrul de interpelații al camerei o interpelație în care trage la răspundere guvernul pentru indolența condamnată, ce o dovedește față de dezastrul ce l-a îndurat Kecske-mét, orașul acesta mare, unguresc.

Păcat că asemenea accese altruiste sunt așa răslețe între șoviniiștii noștri compatrioți.

Conflictul pentru Maroc. Trimisul Franței la Paris Gambon a început tratativele cu secretarul de externe german Kiderien-Wächter. Gambon l-a vizitat acasă pe secretar, unde s'au sfătuit timp de mai multe ore. Ambii bărbați au expus fără rezervă intențiile guvernelor lor și au intrat încă dela început în meritul chestiunii. Gambon a declarat, că Franța are nedumeriri cu privire la trimiterea vasului de războiu la Agadir, secretarul de altă parte accentuat, că Germania are interese economice în Maroc, pe cari trebuie să le apere cu orice preț. Asupra tratativelor se păstrează cel mai mare secret, numai ziarul *Matin* pare a fi versat în afaceri.

Atât în Berlin cât și Franța se crede, că cei doi reprezentanți vor ajunge la un acord în ce privește baza, pe care va avea să se desbată chestia marocană din nou.

Deși tratativele decurg cu multă obiectivitate și multă pricepere, Gambon n'a îndrăznit să ceară dela secretar ca Germania să-și revoace vasul, dar nici secretarul n'a atins într-un nimic chestii, cari ar fi susceptibile pentru Franța.

Se zice, că Anglia are mare merit, că tratativele au luat un curs atât de obiectiv, căci sub decursul lor a intervenit de mai multe ori dându-și părerea în afaceri. Nici Rusia nu s'a lăsat mai pe jos.

Se ia ca sigur, că în viitoarele înțelegeri, ce se vor face cu privire la Maroc vor fi luate în combinație atât Germania cât și Anglia.

Partidul socialist din Germania și Franța au

ținut conferințe, în cari au protestat contra unui războiu, care se va da între două popoare culturale pentru un lucru de nimic.

Răscoala Albanezilor. În Albania acțiunea armatei imperiale și-a ajuns scopul. Deja Torqu-Pașa a reușit a pune capăt răscoalei Malișorilor. Această afacere de tristă memorie era să fie lichidată de mult și liniștea era să fie pe deplin restabilită în regiunea Malișorilor, dacă ar fi lipsit ajutoarele materiale, provenite din afară precum și atăturile externe.

Totuși guvernul imperial s'a arătat energic și totul s'ar fi aranjat de mult, dacă nu s'ar fi răscolat și tribul creștin al Mirdriților.

Acest trib e stabilit în apropierea Malișorilor; numărul lor se ridică la 10—20 mii persoane, sunt creștini catolici, și ca atari, deși spiritualmente depind de Papa, totuși se găsc sub protecția Austriei. Ei trăiesc în cea mai adâncă ignoranță ca și frații lor Malișorii. Ei se ocupă cu creșterea vitelor și cu munca câmpului, dar în mod rudimentar.

Mirdriții sunt un trib războinic și trăiesc cu arma în mână, de cari nu se desparte nici un moment. Până în prezent, ei nu plăteau nici o dare către stat și se administrau de șefii lor, tot așa de ignoranți și limitați în cunoștințe ca și dâșii. Guvernul imperiului chiar în timpul absolutismului a căutat să-i scoată din această stare demnă de plâns, dar ei s'au opus la tot felul de intervenții și îmbunătățiri. Acum în urmă, spre a nu-și pierde privilegiile, profitând de răscoala Malișorilor, s'au ridicat în contra guvernului. Guvernul imperial a luat la timp toate măsurile necesare, ca pe de-o parte să-i aducă la respect; iar pe de alta a mărgini mișcarea.

Trebuie să o mărturisim că mai toale sătulețele balcanice, cari, din cauza proclamării constituției, și-au pierdut toate speranțele de a face noi conchiste teritoriale pe spinarea fostului *om bolnav întremat*, pun mare preț pe aceste mișcări și caută cu orice chip de a provoca complicații în Orient. Dar atât cercurile politice și militare cât și populația otomană s'au convins că răscoala Albanezilor, rezultat nefast unor cauze externe, nu sunt decât niște spazmuri trecătoare, că ele vor trece și că în curând triburile albaneze vor fi liniștite și că civilizația și munca cinstită și spornică, vor începe a fi introduse, acolo, unde până eri domniau ignoranța și nepriceperea, toți aceia cari căutau să profite de aceste împrejurări vor rămâne păcăliți în calculele lor greșite?!.

Răscoala triburilor albaneze creștine pe de o parte, iar pe de alta unele dezidențe sau neînțelegeri din partidul tinerilor turci, au redeşeptat în populația stătuțelor balcanice sau mai bine zis, a comitetelor revoluționare cu sediul în aceste state, o licărire de speranță spre a provoca noi încurcături în Turcia europeană, spre a putea pescui în apă turbure. Deja de mult, bande bulgare revoluționare cuturează aceste provincii ale Imperiului otoman. După informațiile pozitive ce avem, comitetele paneleniste n'au voit să rămână mai pe jos și de la un cârd de vreme mai multe bande grecești au trecut hotarul și și-au făcut apariția pe teritoriul otoman.

Nu se cunoaște încă scopul ce ele urmăresc și cu ce misiuni au fost trimise.

Iar aceste bande stau în perspectivă căci *deși în Sandjacul Serlige există până acum două bande, totuși ele nu dau semne de viață. Se presupune însă că ele au să lucreze în comun acord cu bandele celorlalte comitete, dacă nu și cu reacționarii.*

Guvernul imperial constituțional nu se va lăsa a fi ademenit; ci la timp va lua măsurile, cerute de împrejurări spre a zădărnici toate unelțiile lor.

Tânăra Turcie trebuie să fie cu ochii vigilenți și gata a înlătura la timp orice eventualități displăcute, orice calamitate spre a aduce la respect și la tăcere pe inimiciii săi interni și externi.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentică,

ARAD, vis à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

CORESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

In cauza episcopului Prohászka

Foaia creștinească din Petroșeni „Zsilyögye”. în nrul din 29 Iunie a. c. publică o scrisoare din Roma de mare interes pentru afacerea episcopului Prohászka, căci revarsă o lumină interesantă asupra sentimentelor, cu cari a fost primită punerea la Indice a acestui mare cugețator chiar și la Roma! Cetitorii noștri, cari au petrecut cu atențiune desvoltarea afacerii, vor profita foarte mult cetind epistola acesta.

Roma, 21 Iunie 1911.

Iubite Amice!

Mulțumim pentru extrasul trimis din „Az Est”, în care e vorba de ajungerea la indice a d-lui episcop Prohászka. Intrebi: ce-i adevărat din aceea? E adevărat din el faptul, dar nu e adevărat cadrul, în care așază „Az Est” întâmplarea. Câtă insolență a trebuit bunăoară la aceea, că „Az Est” să aleagă chiar selecțiunile, pentru cari ar fi pus Roma la indice pe d. episcop Prohászka! Poziția d-lui episcop Prohászka a îngreunat-o mai tare aceea, că cei mai înverșunați dușmani ai bisericii ar fi voit în această chestie să-l aibă sub apărarea lor. Cugetau, că fac serviciu d-lui episcop Prohászka prin aceea, că înjurau și batjocureau Roma, Congregația indicelui și pe sfântul părinte.

Când „Az Est” scrie, că pe Prohászka totuși nu l-au putut înfrânge dușmanii, ziarul acesta își închipuiește lucrul așa, ca și când Roma ar fi dușmanul, care tinde împotriva lui Prohászka. Afirmarea unei atari relații dușmănoase între episcopul dela Alba-Regală și între Roma e un neadevăr, împotriva căreia cel mai frapant și impozant argument e chiar ținuta d-lui episcop Prohászka. Netăgăduit însă, oricât de temeinic și bine s'a socotit punerea la indice a celor 3 scrieri ale d-lui Episcop, faptul acesta în urmările sale e împreunat și cu pagube și a produs deja încă mai vartos de aci înainte situații neplăcute.

Aici în Roma, deloc după ce a ieșit știrea din foile italiene, efectul a fost foarte penibil. Chiar și dela părinții iezuiți de aici am auzit observații, că poate mai multă pagubă, decât avantații vom avea din punerea la indice a lui Prohászka. Ba și aceea a zis-o cineva, se poate întâmpla, că simplaminte îl șterg iară de pe indice.

După cea mai mare probabilitate însă mai întâi d. Prohászka va permite unele modificări stilare, ca mai mult să nu-l poată înțelege fals. Nu pentru aceea a ajuns el la Indice, că ar avea propoziții false, ci pentrucă învățăturile sale corecte le-a stilizat în formă, care se poate explica rău. Dacă d. e. scrie în „Apostolie Modernă”: „și catolicismul are greșeli” — zice drept, și desfășură propoziția sa, arătând spiritul profan al episcopilor din evul mediu și cățiva papi, cari deloc nu-s vrednici de epitetul „speculum sanctitatis”. Dar dacă cineva explică propoziția aceasta a lui Prohászka astfel, că sub catolicism nu înțelege oamenii catolici, moravurile acelora, viața lor ci exclusiv învățăturile și dogmele bisericii catolice, atunci propoziția aceasta cu tot dreptul merită anatema.

Pe d. Prohászka îl ascultă cu admirație și îl cetesc cu plăcere nu numai catolicii, dar și acatolicii, ba și anticatolicii; apoi acestea, expresiile, adecă, nu le înțeleg astfel, după intențiunea lui Prohászka, ci în acest senz rău. Pentru aceea a putut fi îndreptățită, după alții necesară aceasta admoniție venită din Roma și la tot cazul foarte aspră: indicile. Disertația despre aberațiunile intelectualismului a apărut și în limba germană, deci a avut un teren și mai larg pentru a fi rău înțeleasă. Observ încă, că după ce a ajuns la noi vestea cu indicile, un părinte iezuit, care ocupă aici la congreagația indicelui ceva post de konzultor (P. Hilgers) și care e mare stimator al d-lui Episcop Prohászka — la timpul său au fost conșcolari — a început să plângă și peloc a scris o epistolă lungă d-lui episcop Prohászka, care a încercat să-l mângăie....

Adio.

Dr. F.

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Fatalism... atmosferic. — Inundațiile. — Aviația în România. — Navigabilitatea râurilor noastre.

București, 26 Iunie, st. v.

Parcă asupra țării noastre apasă un fatalism... atmosferic. Este peste puțină să înregistrăm doi ani în șir de bună fertilitate agricolă. Acest fatalism atmosferic însă nu este de fel consecvent cu el însuși atunci, când e vorba să ne hărăzească mai mulți ani în șir de norodnicie, provocată sau de secetă sau de inundații.

Așa de pildă, cu toată producția agricolă strălucită din anul trecut, și anul acesta se anunța cu o recoltă frumoasă. Speranțele moșierilor noștri au fost însă repede reduse cu aproape 50% de seceta mare de astă primăvară. Tocmai când ploile abundente din Maiu și Iunie începuseră să justifice noii speranțe de îndreptare a recoltei, iată, că ploile s'au întesit, apa a prins a cădea zile întregi, fără nici o întrerupere din ruperea mânoasă a nourilor, și apele au început să se reverse.

Și asifel, după aceasta, avem inundații. Deocamdată, inundațiile sunt mari în Moldova, și în special în județele Iași, Botoșani, Vaslui, Neamțu, Roman și Bacău. S'au revărsat râurile Moldova, Siretul, Bistrița, Bahluiul. Mai multe poduri au fost smulse de furia apelor năvălitoare. Sate întregi sunt acoperite de apă. Circulația trenurilor între localitățile inundate s'a întrerupt. Comunicația între București și Iași se face prin transbordare. *In județul Iași s'a înecat un băiat de 15 ani; în județul Bacău, un pompier și un bătrân au fost luați de valuri și înecați; de asemenea se zice, că sunt victime și în județul Botoșani.*

Pagubele materiale sunt de asemenea mari. Din fericire, timpul s'a stabilit, așa încât această nenorocire n'a putut să ia proporțiile unui dezastru.

*

Incurând dl T. Brumărescu, care s'a restabilit pe deplin de leziunile suferite în urma accidentului de aeroplan despre care am vorbit la timp, — va încerca noi sboruri cu mașina sa. Aeroplanul care suferise de asemenea câteva însemnate avarii, a fost reparat.

Îndrăznețul aviator m'a asigurat că foarte curând va avea prilejul să mă salute din înălțimea văzduhului românesc. Accidentul pe care l'a suferit i-a dat o mare încredere în succesul sigur al sforțărilor sale.

*

Toate statisticile constată avântul considerabil pe cari îl iau din ce în ce tot mai mult, agricultura, industria, comerțul și toate exploatarea petrolifere și minifere ale țării noastre.

Aceste constatări sunt desigur foarte îmbucurătoare. Ele ar fi și mai îmbucurătoare însă dacă nu s'ar constata mai mult prin manifestațiuni menite să împiedice dezvoltarea noastră economică.

Așa de pildă, una din aceste manifestațiuni este insuficiența mijloacelor de transport. Dar aceasta insuficiență nu este cauzată de neglijența de a înmulți aceste mijloace. Nu. În fiecare an, direcția căilor noastre ferate face însemnate sacrificii pentru construire de noi vagoane. Cu toate acestea, dezvoltarea noastră economică se face cu o repezeală care nu poate fi satisfăcută nici chiar de cele mai sârguitoare ostenele ale direcției căilor ferate.

De aceea, avându-se în vedere că această dezvoltare va merge tot crescând, dl Cottescu, directorul general al C. F. R. a propus că ar fi bine să se ia măsuri pentru a se face cu puțință navigația pe marile noastre râuri cum sunt Oltul, Siretul și Prutul.

Bucureșteanul.

Litere — Arte — Științe

CA VULTURUL...

*Ca vulturul ce 'ncremenit pe stâncă,
Cu ochii duși spre alte depărtări,
Sătul de pacea munților adâncă,
De aceleași și aceleași contemplări,*

*Iși scutură aripele de-odată,
Cutremurat de veșnicul fior
Ce face să se miște lumea toată
Punând în fiecare câte-un dor,*

*Și fericit de-atâta 'nviore
Pornește'n zbor iuțit de tresărire
Care îi-o dă prielnica plecare, —
Așa și eu, privind nemărginirea,*

*Infio at, simt aripile sale
Și-un dor adânc de a pleca departe,
Dar fără de-a'mi alege anume-o cale
Și fără să m'opresc în nici o parte.*

*Pe drumurile cele mai vrăjite
Să trec, pârând un sfinx sculptat în pace,
Și'n fața orișicărui dulci ispite
Să tremur de vr'un vis dar fără a-l face.*

*Și să nu simt nici jale, nici plăcere —
Căci îmi va fi întotdeauna bine
Neidealizând nici o părere,
Din lume neluând nimic cu mine.*

*Să-mi făuresc o sferă de viață
Trăind între Nirvana și simțire
Cu nepăsarea 'nmărmurită 'n față:
Astfel a-și înțelege-o fericire.*

*Iar dacă vre-o aducere aminte
Mă va opri c'un strigăt de dorință,
Eu să pornesc mai repede 'nainte
Mănat mai mult de scurta suferință.*

*Și-ori cât de tare-i forța întâmplărei,
Eu să rezist furtunelor vieții
Sub marele-adăpost al renunțării, —
Râzând de stângăcia tinereții...*

Alex. St. Vernescu.

Teatrul și publicul

de prof. univ. Volkelt (Lipsca)

Trad. liberă autorizată, de dr. Horia Petra-Petrescu

Tendințe și probleme sufletești în piesele teatrale.

Intr'o direcție cu desăvârșire străină ne duce „*Flachsmann als Erzieher*“*) Această comedie-farsă este o *piesă cu tendință*, în sensul rău al cuvântului. Până când reprezentanții partidei combătute din partea scriitorului dramatic sunt niște caricaturi grosolane, reprezentantul principal al concepției poetului — învățătorul plin de idealuri, *Flemming* — este nici mai mult nici mai puțin, decât o confesie de credință, proprie, ascunsă într'o piele de om. Acuzările și dorințele sale, îndreptățite desigur după conținutul lor, nu pornesc ca păreri naturale și necesare din fondul caracterului și nu sunt o înțelegere a acțiunilor de pe scenă și a stărilor de acolo, ci apar și au efectul unor *declamațiuni* rostite de scriitor publicului, prin graiul unui artist dramatic. Mai cu seamă puterea de a crea caractere, este în piesa aceasta foarte neînsemnată, mai neînsemnată chiar decât în comedia de mai înainte a scriitorului acestuia: în „*Tineretul de astăzi*“. Toate persoanele — poate numai cu excepția profesorului Prell — sunt creațiuni netede, fără de vre-un relief sufleteș; își fac impresia unor ochiuri de fereastră colorate din partea poetului cu câteva culori tipice. „*Comedia*“ aceasta are pretenziuni mari: voiește să tracteze cu seriozitate și cu tărie o

*) Sub titlul: „*Institutorii*“ jucată cu mare efect în România. Prem. I, naș. Buc. 1904, com. în 3 a.

întrebare, care taie adânc și care e importantă din punct de vedere pedagogic. Mijloacele folosite de scriitor sunt ieftine și palide, în comparație cu pretențiunile ridicate.

De unde derivă deci viforele de aplauze, cari se deslănțesc la sfârșitul fiecărui act? Mai cu seamă din cauza *tendinței*, propagate de piesă cu glas tare, provocător. Tendința aceasta este fără doar și poate laudabilă. Se îndreaptă împotriva unor rele grave, răspândite prea mult în școli: mai cu seamă împotriva institutorilor, cari propagă o pedagogie de șablon, birocratică, care își închide porțile în urma lenei și lașității ei, față de orice lucru nou.

Scriitorul vorbește cu multă dreptate despre activitatea învățătorului ca despre o artă nobilă și fină, care recere un om întreg, entuziast și altruist la extrem. Astfel se ține o mare parte a spectatorilor numai de tendința cea frumoasă a piesei. Se trece cu vederea, că tendința aceasta se *prea* îmbulzește și e prea doctrinară și că piesa însăși nu satisface nici chiar recerințelor celor mai modeste artistice. S'au deslănțuit entuziasmul pedagogic și moral; calităților artistice ale piesei abia că li-se dă atenție.

„*Probekandidat*“—ul lui Max Dreyer este o creațiune mult mai valoroasă, care merită recunoștință. Dar și aici se aplaudă mai puțin calitățile artistice ale piesei, decât satisfacția pentru confesia îndrăznească a credinței Goethe-darwin-iane.

Mai este caracteristic aplauzul prea mare dat piesei lui Otto Ernst și dintr'alt punct de vedere. *Publicului îi place dreptatea*, care o împărțește la sfârșitul piesei autorul: cei buni și cei rai își primesc răsplata meritată, descrisă cu o exactitate deosebită. Plăcerea morală ce o simțеști, în urma acestor momente întunecă judecata estetică. Astfel am dat de un alt izvor de simțeminte neartistice, cari fac în nenumărate cazuri, ca publicul să ierte lipsuri grele dramatice sau să nu recunoască, între alte împrejurări, calități politice.

Cum vine de auzi exprimându-se oameni de multe-ori, că „*clopotul scufundat*“ al lui Gerhardt *Hauptmann* (Die versukene Glocke*) ar fi fost bine să se sfârșească cu actul al patrulea; și că actul al cincilea turbură impresia? Întrebarea aceasta se poate rezolva dacă ne gândim, că sfârșitul actului al patrulea satifăce simțul recompensei meritate. Femeia părăsită și înșelată — aceasta este simțământul — și-a răzbunat acum, o răzbunare pe care o pretinde etica, asupra turnătorului de clopote, care a păcătuit împotriva ei. Se trece astfel cu vederea, că întreagă drama e stăpânită dela început chiar de un acord principal, fundamental, adânc-pesimist. Artistul, care se năzuiește spre supra-omenesc — aceasta este marea problemă a creațiunii acesteia poetice — este o ființă nenorocită, care se desface în două părți. Aparține pe deoparte lunei acesteia omenești, clare și întocmită după normele datoriei, pe de altă parte naturii întunecate, exuberante, sfinte, grozave și astfel se nimicește personalitatea lui din cauza acestei ambiguități tragice. Această problemă, firește, nu tocmai plăcută din punctul de vedere al moralei are lipsă *necondiționată* de actul ultim; fiindcă abia în acest act se relevă în întreagă esența sa problemă. Ne putem referi aici și la *Ibsen*. Începând cu „*Nora*“*) toate creațiunile sale se sfârșesc astfel, încât nu poate fi vorba de odihnă a spiritului în privința unei dreptăți aplicate. Feiul, în care își termină Ibsen dramele sale, pretinde dela simțemintele morale ale spectatorului mișcării mai libere și mai particulare, o colaborare puternică la înălțări și soluții mai aspre, mai grele. Pentru așa ceva, parte, că nu aduc cei mai mulți din spectatori, puțința lor sufletească recerută, parte n'au bunăvoința necesară și astfel operele dramatice ale lui Ibsen le par nește creațiuni, cari îi înstreinează, de nu

*) Am cunoștință, că această splendidă creațiune a lui G. *Hauptmann* e tradusă și în românește de un scriitor de al nostru.

*) „*Nora*“, trad. B. *Marian*, Bibl. pentru toți, nrul 515, (30 b.)

le simțesc chiar neplăcute. Atât Hauptmann, cât și Ibsen nu fac nicidecum concesii receririlor morale ieftine.

Cu plăcerea morală stă în nemijlocită legătură bucuria simțită când împărțești fericire cu bunăvoință. Publicului îi place nespun dacă persoanele piesei sunt fericite la urmă, chiar și dacă merită această fericire cât de puțin. Mai cu seamă se poate înșira aici fericirea ajunsă în dragoste: *logodna* sau *cununia*. Fără doar și poate, este o notă foarte amabilă din partea publicului sentimentul acesta; la o apreciere artistică însă n'are ce căuta. Câte-odată îți stă mintea în loc, nu-ți vine să crezi, cât de fericii sunt spectatorii în privința aceasta, încât poezii își pot permite cele mai eclatante pasagii scrise cu ușurătate și necălite. Chiar și dacă împreună scriitorul părechile deosebite cu o iuteală nemai auzită, împotriva ori-cărei verosimități externe și interne, înainte de căderea cortinei: publicul împarte din belșug, cu bucurie, împreună cu scriitorul fericire în iubire și în câznicie, și aplaudă frenetic.

Firește, poezii cunosc aceste părți slabe ale publicului și aduc prea des în alvia aceasta piesele lor, spre plăcerea acestui public. Observația aceasta se referă, până într'un amănunțit grad chiar și la minunata dramă sufletească a lui Max Dreyer, „Hans”. Cele dintâi două acte îți amintesc stilul școlii moderne; domnește în ele un proces psihologic în sufletul persoanelor principale, un proces greu, care se desvoltă încet. Spectatorul își spune: asta este expoziția spre un sfârșit înorât, spre o desvoltare, care se termină cu o ruptură sufletească și cu o resemnare dureroasă. În actul al treilea însă cade autorul în tonalitatea mai veche de comedie: trece repede peste contrast, peste lupte adânci și întărite, tranzițiile sufletești le tratează cu ușurință, pe scurt, lasă să se accelereze și să contribuie orice ca să ajungă la o *logodnă* și o *cununie*. Dreyer a ajuns astfel, de sigur, cu drama sa mai repede în favorul publicului, decât dacă ar fi tras consecințele logice din piesă și dacă ar fi lăsat să se termine piesa cu o dismembrare turbure și prin resemnare.

Următorul exemplu are să ne conducă la cunoașterea unei deosebite dispoziții curate artistice și la cauza judecății acesteia.

În partea a doua a operei dramatice a lui Björnson: „Peste puterile noastre” *) ni-se relevă, întocmai ca și în prima parte, un spirit poetic sublim. Poetul a știut să întrupeze tot atât de verosimil și de individual un sbor al sufletului întărit de aripele credinței și un fanatism sălbatic, virgin, ca și o voință de fier, poruncitoare și lipsa înădușită. Și — totuși — drama aceasta conține un păcat estetic foarte greu. Nu mă gândesc la actul al patrulea, nespun de domol și lipsit de dreptul de existență, ci la brutalitatea din actul al treilea.

Cred că este cu desăvârșire eschis să câștigi o apreciere estetică și să te bucuri de calitățile estetice ale piesei în fața unei *explozii de dinamită*, care amenință să se întâmple dintr'o clipă într'alta. În fața unei turme de oameni consacrate sfânticării, a turmei, care aleargă nebunește încoace și încolo, în fața unui masacru în *massă*, adus pe scenă până la cel din urmă grad al plausibilității și — totuși ascuns în privința cauzelor sale în taina puterilor subpământene. Deja agitația corporală, în care te afli, fatalmente, îți face imposibilă orice dispoziție sufletească artistică. Părerea mea este, să astfel de *brutalități* își au locul în circ.

Păcat, că acolo se dă atenție și se cultivă atât de des simțimante de o brutalitate voluptuoasă. Din partea unei scene dedicate artei n'ar trebui să emaneze astfel de influințe de un conținut brutal, referitoare la pornirile cele rele din suflet omenesc. A fost respins însă actul al treilea, după cum ar fi fost cu cale, dacă s-ar fi purces în numele artei? La premiera teatrului orașenesc din Lipsca cel puțin, s'a deslănțuit, după actul al treilea, un *ocean de aplauze* atât de pătimaș, de elementar, ai putea zice: nebun, din partea unei mari părți a publicului, precum n'am mai auzit nicidecum altădată într'un teatru.

Întreb: au aplaudat spectatorii cu tunetele lor de aplauze fanatice mai cu seamă calitățile literare, poetice ale actului al treilea sau presta-

*) O analiză a dramei a dat-o d. Ion Borcea în „Lucrașul”.

țiu ile de sigur minunate ale artiștilor dramatici? Ar fi ridicol să afirm așa ceva. Din furtuna de aplauze vorbea respicat glasul *patimelor de partid* și a *urei de partid*. Ca și când ar fi prins prilejul o trebuință de răzbunare, înăbușită lung timp, ca să dea vânt urei ce-i clocotea în vine. Aveai senzația, că publicul triumfează, că bandei acesteia de capitaliști, cari exploatează, i se pregătește, în sfârșit, soarta binemeritată. Astfel a fost întunecată cu desăvârșire la o mare parte a publicului judecata artistică de patima politică, întărită cu puterea, în mod brutal, din partea autorului dramatic.

Ni s'au arătat deci fel de fel pe stimulente morale, pedagogice și politice în influențele lor contra adevăratei arte. Ca în cazurile precedente, putem trage concluzia cu siguranță și aici, în urma exemplului alese de mine, că și în alte grozav de multe drame avem de a conta cu astfel de relații.

Bătrânul misionar din Annam

de Pierre Loti

S'a întâmplat în decursul greului războiu. Vasul nostru staționa deja de săptămâni la postul său de blocadă, colo jos, în un sin de mare din țara sinistră a extremului orient.

Abia întrețineam vre-o legătură cu țărutul: munți nenatural de verzi, holde de orez netede ca lucii catifelei. Locuitorii cătunelor și a pădurilor se țineau departe de noi neîncredători sau dușmănoși. Din cerul sur, acoperit aproape pururea de perdele de nori plumburii se cobora asupra noastră o căldură nădușitoare.

Într'o zi, pe când eram la post, veni la mine cărmaciul al doilea și îmi zise:

— Căpitane, dinspre adâncul sinului se vede o luntre, ce pare că ține spre noi.

— Ah! Și cine e întrânsa?

Indecis, înainte de a-mi răspunde îndrepta de nou spre mare luneta.

— E un fel de... bonz, capitane... un fel de chinez un fel de... Stă îndărătul luntrei...

Luntrea înainta pe apa lucie și caldă fără să grăbească fără să stârnească vre-un sgomot.

O față fină, cu fața galbenă, îmbrăcată în negru vâslea stând în picioare aducându-ne acest curios oaspe, care avea costumul, părul și marii ochelari rotunzi ai bonzilor din Annam, dar purta barbă și avea o față surprinzătoare fără o trăsură aziatică.

Păși pe bord și mă salută franțuzește, timid și rar.

— Sunt un misionar — zise — sunt născut în Lorena, dar trăesc mai bine de 30 de ani la țară în un cătun departe de aici de cale de șase ceasuri, în care s'au încreștinat toți locuitorii... Aș dori să vorbesc cu comandantul, să-i cer ajutor. Ne-au amenințat cetele răsculate și deja sunt aproape de noi. Au să fie măcelăriți toți credincioșii mei de nu ne va sosi de undeva ajutor în bună vreme.

Înzadar! comandantul fu silit să denege ajutorul. Toți oamenii și armele de cari ne puteam lipsi erau duși în un alt ținut; nu aveam decât numărul de matoșii absolut necesar pentru păzirea vaporului. Intradevăr nu am putut face nimic pentru salvarea acestor bieți „credincioși” și a trebuit să-i lăsăm pierii.

Într'aceste se ridică soarele și aduse căldura ucigașă și lăncezala, ce face să încete viața pe vapor. Fața cu luntrea plecase și i-se perdea în verdele nesănătos al țărului, pe când misionarul rămase pe bord tăcut, fără însă a se tângui.

Bietul om nu ni-s'a părut prea deștept în decursul dejunului, ce-l luase cu noi. Devenise atât de Annamit încât se părea imposibil să înciripezi cu el o conversație. Se încălzi abia după cafea, când apărură țigările. Ceru tutun franțuzesc să-și umple pipa; spunea, că de douăzeci de ani nu i-a mai fost dată plăcerea să fumeze astfel de tutun. În fine scuzându-se cu drumul lung ce a avut să-l facă a țipi.

Când ne gândeam, că acest oaspe neprevăzut, ce ni l-a trimis cerul va rămânea la noi până ne vom întoarce în patrie!... Si recunosc, că nu cu mare însuflețire i-a spus unul din noi din încredințarea comandantului:

— Vi-s'a pregătit o cabină, părinte. Nu mai trebuie să spunem, că ne sunteți oaspe, până când vom putea să vă punem udeva la siguranță.

Se părea că nu înțelege ce i-se spunea.

— Însă eu aștept numai să vie sara ca să vă cer o luntre, care să mă ducă îndărăt la țăr... Eu cred, că veți putea să mă trimiteți la țăr — zise neliniștit.

— La țăr!... Dar ce să căutați la țăr?

— Ce să caut!... să mă întorc la satul meu — zise cu o simplitate aproape sublimă. Ah, doar dvoastră înțelegeți că nu pot rămânea peste noapte aci!... Dar dacă vor ataca satul chiar în noaptea asta?!

Din ce în ce creștea în ochii nostri această figură de un aspect atât de vulgar; începuserăm a-l privi cu admirație.

— Dar rebelii pe dvoastră vă vor cruța mai puțin părinte!

— De fapt asta e foarte probabil — răspunse senin și liniștit ca un martir din vechime.

Pe țăr îl așteptau zece credincioși de ai lui; toți se vor întoarce în noaptea asta în satul lor primejduit.

Iar când îl rugăram de nou să rămână — doar era moarte sigură, o îngrozitoare moarte chinezească ce îl aștepta în satul său — se indignă, se încăpățină și rămase neînduplecat, fără însă să întindă fraze:

— Eu i-am întors la credință, și voi îmi cereți să-i părăsesc acum când îi dușmănesc pentru credința lor? Dar dvoastră înțelegeți foarte bine că ei îmi sunt copiii...

Mișcat comandantul dădu ordin să se pregătească o luntre care să-l ducă la țăr, iar când plecă ne grăbirăm toți să-i strângem mâna. Senin, devenind de nou Annamitul simplu ne încredință o scrisoare destinată unei bătrâne rude din Lorena, își luă puțin tutun franțuzesc și plecă.

Si în vreme ce se scurgea ziua, noi priveam lung de pe bord, lunecând tot mai departe pe apele lucii și calde, silueta acestui apostol, care mergea atât de senin în brațele unei morți îngrozitoare.

În săptămâna următoare plecarăm; unde? nici eu nu mai știu. Întâmplările, ce au urmat acestui epizod ne-au aruncat pe multe maluri. Dar nicăiri nu am mai auzit nimic despre misionar și credincioșii săi.

Trad. I. B.

Cărți și reviste.

Două concepții istorice, de N. Iorga. (Cuvântarea ținută cu prilejul intrării autorului la Academia Română). Cu răspuns de A. D. Xenopol.

O broșură de 33 pagini, foarte instructivă, în care s'ar putea spune că se află acumulate nenumărate idei de importanță capitală.

D. Iorga își începe impozanta cuvântare arătând importanța Academiei române, cum ea fiind reprezentanta culturii românești, are spiritul fiecărei epoci, care variază după variațiile științei. Acesta e și rostul unei Academii, ca ea să imprime pecetea tuturor evoluțiilor culturii. Probă e însuși d. Iorga care intrând în marele institut cultural, aduce o notă nouă.

La apoi în analiză știința și vorbind de cea istorică, spune că ea are mereu nevoie de largi cercetări, într'un istoric nu trebuie să se mulțumească cu vechile concepții primind de bune răcăcirile unora dintre ele, ci trebuie să urmărească și să pătrundă adânc faptele și lucrurile, în toate direcțiile științifice, literare ori artistice, dând de exemplu pe Lamprecht marele istoric german.

Amintește de predecesorul său Gr. G. Tocileacu, („unul din cei din urmă reprezentanți la noi ai școlii romantice apusene în acel stadiu al ei când căuta să primească și să scoată cât mai mult la iveală noul criticism german”) pentru a intra în explicarea celor două concepții

ale cuvântărei d-sale, cari în rezumat sunt următoarele: Știința istorică influențată de patriotism, ori prea subiectivă, și știința istorică pură, obiectivă, aceea care duce spre cele mai sigure cercetări întru aflarea adevărului. În linia aceasta de vederi d. Iorga spune: „deosebirea de până acum între istoria universală și istoria națională dispăre, deosebire, care e menită să rămână doar în osebiri pendante ori comode ale catedrelor istorice. Viața unui popor e neconținut amestecată cu viețile celorlalte, fiind în funcțiune de dânsese și înrâurind neconținut viața acestora...”

Un nou și larg program de muncă în stare a ocupa generații întregi, se deschide prin urmare și în istoria Românilor.

Se va porni, nu dela Traian colonizatorul în Dacia, ci dela cele mai vechi popoare din cari venim, dela cea rassă iliro-tracică, întâie cultivatoare a pământului, întâie creatoare de ordine politică dela Carpați până în Arhipelag. I-se va fixa însemnătatea în viața antichității, înstându-se asupra rolului ei mare de transmițătoare spre Nord, spre „barbaria” emigranților germano-slavi și turanici, a strălucitei civilizații grecești. Pământul nostru va fi întrebat în toate părțile și va vorbi învățătorilor noștri, iar nu specialiștilor străini veniți aici ca într’un colț de Anolie ori de Mesopotamie, tainele străvechilor culturi locale.”

D. Iorga spune mai departe că activitate d-sale din domeniul politic și literar nu este deosebită principiar de cea de istorie și închee spunând că „istoricul e dator a fi un amintitor neobosit al tradiției naționale, un mărturisitor al unității neamului peste hotare politice și clase, un predicator al solidarității de rassă și un descoperitor de ideale spre cari cel dintâiu trebuie să meargă dând tineretului ce vine după noi exemplul”.

*

D. A. D. Xenopol, într’o competență cuvântare, răspunde d-lui Iorga salutându-l ca pe unul din cei mai de seamă reprezentanți ai științei istorice. Spune că a ținut dela început la fostul d-sale elev, și chiar dacă mai târziu s’au ivit oarecari neînțelegeri între dânsii, n’a încetat să dea nici când d-lui Iorga atenția și admirația cuvenită.

D. Xenopol recunoaște că bogăția de idei a d-lui Iorga expuse în această cuvântare, l-a făcut să se abată dela un studiu mai larg, asupra predecesorului său, după cum i-se ceruse în scris de Academie. Vorbește de Gr. Tocilescu și-i arată calitățile, trecând peste defecte, cari vor fi ocolite de urmași, aceștia folosind numai activitatea sa cu descoperirile sale de mare însemnătate cum sunt atâtea inscripții, documente etc. Lui Tocilescu îi revine revelarea monumentului dela Adam-Klissi, prin care a luminat o mare enigmă a trecutului nostru.

Apoi d. Xenopol revine la d. Iorga, pentru a cărui activitate în mai multe direcții, își manifestă un mare entuziasm și multă admirație. Atât de mult și atât de frumos a scris d. Iorga încât cu drept cuvânt, putem privi personalitatea sa ca o adevărată genialitate, care numai oameni tot atât de capabili precum e d. Xenopol, o poate aprecia. De aceea savantul aduce

prinos de mângăere d-lui Iorga, arătând că invidiile și indiferența compatrioților nu trebuie să-l amărăscă.

D. Xenopol închee exprimându-și bucuria pentru intrarea d-lui Iorga la Academie.

Invitare la abonament

Cu 1 Iulie v. a. c. „Românul” intră în al doilea semestru al existenței sale. El este organul de publicitate al comitetului național român. Nu reprezintă coterii, nici grupări aparte, nici interese personale, „Românul” reprezintă exclusiv interesele partidului național român din Ungaria și Transilvania.

Un ziar cum este „Românul” necesită sacrificii materiale foarte mari. În curând redacția, administrația și tipografia acestui ziar vor fi așezate într’o casă proprie, în centrul Aradului. Tipografia noastră va fi ajustată cu toate revizitele cele mai moderne și cele mai perfecte astfel, că tipografia „Românului” va fi cea mai desăvârșită tipografie românească din patrie.

Comitetul național a adus toate aceste mari sacrificii în buna nădejde, că ele vor fi spre binele neamului nostru, care la rândul său va veni și dânsul întru sprijinirea tendințelor curate ale comitetului național. Nu ne-am înșelat în așteptările noastre, căci cu mândrie putem vesti, că în decursul celor 6 luni de existență „Românul” a câștigat un așa frumos număr de abonați, cum nu s’a mai pomenit până aci în ziaristica română din patrie.

Acest munificent sprigin moral și materia al publicului românesc ne îmbărbătează și ne îndeamnă la încordarea tuturor puterilor noastre pentru de a putea da în mâna cetitorilor români de pretutindeni un ziar desăvârșit.

Voim să fim înțeleși de toți Românii din Ungaria și Ardeal și astfel grijim, ca limba acestui ziar să nu se depărteze prea mult de graiul poporului nostru. *Tinta noastră este, ca afară de politică „Românul” să ofere cetitorilor săi distracție nobilă, învățătură în cele economice, luminare în afacerile sociale și informații despre ceace se petrece în lume. Numărul popular va rămânea și pentru mai departe izvor de însuflețire națională și de întărire a poporului în credința strămoșească. În numărul nostru de Duminecă susținem și în viitor o rubrică permanentă pentru chestia feminină, precum și rubrica de șach pentru popularizarea acestui nobil joc.*

Cu multă satisfacție sufletească putem constata, că în munca noastră am aflat sprijinul celor mai distinși bărbați și femei din sânul națiunii noastre.

Partea politică a „Românului” este condusă și scrisă de bărbați, ca: dr. Vasile Lucaciu, dr. Alex. Vaida-Voevod, dr. M. Popovici (Viena), dr. Iuliu Maniu, dr. Aurel Vlad, dr. Victor Bonlescu, Alex. J. Hodoș, dr. Ștefan C. Pop, dr. Ioan Suciu, Vasile Goldiș ș. a.

În partea literară cetitorii noștri au putut întâlni numele celor mai mari scriitori ai neamului nostru: Al. Vlahuța, B. Delavrancea, I. L. Caragiale, Gh. Coșbuc, Alex. Brătescu-Voinesti, P. Dulfu în fruntea unei pleiade întregi de scriitori mai tineri, ca: E. Lovinescu, I. Minulescu, P. Cerna, A. Lăpădatu, Petre V. Haneș, Em. Gîrgorovița, Em. Isac, dr. Horia Petra-Petrescu, Const. A. Giulescu și mulți alții.

În deosebi suntem fericiți a vesti, că marele nostru poet d. Gheorghe Coșbuc cu adevărată înflăcărare națională sprijinește ziarul nostru și aproape în fiecare Duminecă vom aduce câte o lucrare originală din maeștrul condeiu al acestui geniu românesc.

Afară de foiletonul zilnic susținem și pentru mai departe rubrica permanentă pentru *literă, științe și arte*, la care colaborează asemenea mai mulți bărbați distinși de literă și științe (I. Corbu, V. Gilu, dr. A. Bogdan, Cronicar ș. a.) Dăm apoi regulat *nuvele mai mari și romane*. În curând vom începe publicarea unui mare și vestit roman de *Alfons Daudet*, tradus din franțuzește anume pentru ziarul nostru.

Dăm o deosebită îngrijire *chestiunilor eco-*

nomice, cari le susțin bărbați specialiști, ca dr. Virgil Madgearu, dr. M. Popovici, C. Iancu, Adrian Ofoiu, C. Băilă ș. a.

La *cronica feminină* colaborează dame de înaltă cultură literară („Românca”, Aurelia Pop, Neli Cornea, Maria Cioban ș. a.)

Rubrica de șach este condusă de d. Gheorghe Marco, unul dintre cei mai mari șachiști ai lumii.

„Românul” are *informatori* la toate popoarele nemaghiare din patrie, ține *corespondenți permanenți* în Budapesta, București, Iași, Viena, Roma, precum și în toate centrele românești din patrie.

Ne vom nîzui, ca „Românul” să ajungă la posibilă perfecțiune astfel, ca să suplinească orice ziar străin și să se poată încuibă în toate casele românești prin însăși valoarea sa.

În scopul acesta cerem sprijinul poporului românesc și rugăm pe toți aderenții partidului național român să aboneze „Românul” și să insiste, ca toate casele, restaurantele și cafenele cercetate de dânsii asemenea să-l aboneze.

Abonamentul este pentru numărul de zi:

Pe un an 28 Cor.
Pe 1/2 de an 14 ”
Pe 3 luni 7 ”
Pe 1 lună 2-40 Cor.

Pentru numărul popular:

Pe un an 4 Cor.
Pe 1/2 de an 2 Cor.

Pentru România numărul

de zi pe un an 40 franci.
pe 1/2 de an 20 ”
numărul popular 10 ”

Redacția și Administrația ziarului „Românul”.

INFORMAȚIUNI

Arad, 11 Iulie 1911.

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

Temperatura se ridică mereu. Urmează vreme uscată.

Prognostic telegrafic: Tot mai cald, uscat. Temperatura la amiază 22.1 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	11.56
Secară ”	”	9.47
Cucuruz pe Iulie	”	7.63
” August	”	7.73
Ovăș pe Oct.	”	8.—
Cucuruzul pe Maiu 1912	”	7.—

Pământul a vorbit

Pământul a vorbit. În inima lui a început să tremure și să tresalte divină putere a răzbnărei. Potopuri stinse s’au desfăcut în sânul lui, șiroaie moarte s’au destupat, vulcanurile tăcute au început să sbiare — și s’a dărâmat clădirea minței, temelii zidurilor și palaturile s’au cutremurat — au crepat clopotele în biserici și s’a oprit mașina, — pământul a vorbit.

Cutremur de pământ... A fost o furtună năpraznică — o furtună mare a veșniciei, un accent puternic al unui zeu răsărât, a fost poate o tresărire măreață a naturii și în păduri urlau fiarele speriate și viețuitoarele fugeau pe drumuri, căci vânturi mari și negre au scuturat arborii tăcuți, fulgere uriașe au aprins pucioasa lor în văzduh — pământul a vorbit. A spus pământul:

— Voi, care sunteți pe lume, voi nu știți, că deasupra voastră stă taina, și supt voi ard focurile mistuitoare ale nopții — voi nu știți, că atunci, când pe lumea voastră trece primăvara în vară și toamna în iarnă, tăt atunci deasupra voastră se ciocnesc veșnicile și sub voi arde focul minunat al vulcanurilor. În sânul meu port suncul vostru de viață, și în sânul meu stâng viața voastră, în sânul meu resare și piere și crește și dispăre viața — în sânul meu sunt ape adânci și peșteri și mări, pe care nîcîcînd nu le strătaie corabia minței — în sânul meu sunt munți care nu cresc la viața voastră, căci vîrfurile lor e săpat în tăcerea rece a veșniciei — voi, oameni nu știți, că lumea voastră e poate cea mai mică clădire temeinică.

— Și când vă trezește la viață furtuna sâului meu, când în furtuna asta se opresc mințile și se dărâmă clădirile voastre, când în furtuna mea se frânge voința voastră și toate plânsurile voastre și toate gândurile și toate fantele voastre pier în sunetul furtunei mele, atunci ar trebui să înțelegeți voi oameni, că nu furtuna vieții voastre e furtuna sfântă și mare a lumii, ci furtuna în care pier lumile și în care se ciocnesc veșnicile...

Pământul a vorbit.

Și în o zi, dacă ne-am trezi la graiul lui, dacă în o zi s'ar aprinde lumea asta veche și ar arde huma ei strălucită cu toate mărele, cu toți munții, cu toate stelele și cu soarele ce-i stă pază — dacă s'ar frânge lumea asta, în o furtună mare a veșniciei, atunci ar veni iarăș rostul... Căci atunci, când ar rătăci cenușa pământului ars în spațiul nemărginit al vremii — atunci, când n'ar mai fi viață și n'ar fi ceruri și n'ar fi adâncuri — când n'ar fi gând și viețuitoare n'ar fi, atunci iarăș ar veni rostul... De ce s'a clădit lumea? ne întrebăm astăzi — și atunci s'ar putea întreba un suflet pribeag în spațiul nemărginit și negru al vremii: de ce s'a frânt lumea?

Pământul a vorbit... Graiul lui a fost un graiu bătrân al vremii. În graiul lui a vorbit iarăș Taina, care ne naște și care ne duce. Taina ne-a adus din ceața nopții, nu știm de unde venim, când ne ducem — și când ne-am dus, în urma noastră nu rămâne, decât măsca gălbue a feței de mort... Poate morții înțeleg glasurile pământului — poate acei, ce s'au dus, au văzut Fața Măreață, în care noi nu putem privi nicicând — poate acei ce s'au dus, au înțeles rostul de ce s'a cutremurat pământul.

Dar noi, cari vedem noaptea și simțim iarna, noi, cari suferim și căutăm, noi cari așteptăm și gândim, noi palizi și bolnavi de spaima întunecimei, noi tremurând, plângând, și ingenunchind am ascultat graiul suveran al pământului... Pământul a vorbit.

Emil Isac.

De-ale noastre.

Mâne fiind sărbătoare (Sf. Apostoli Petru și Pavel), nrul viitor al ziarului nostru va apare Vineri dimineața.

Șezători culturale. Primim vestea bună, că în protopopiatul unit al Reghinului-sădesc de când s'a mai scris în foaia noastră, s'au mai ținut încă următoarele șezători la sate:

1) *In Sân-mihaiu:* „Despre tovarășii“, prin Gavril Branea și A. M. Popa. Se înscriu pe loc 16 membrii la bancă sistem Raiffeisen și de atunci se continuă cu spor.

2) *Căcuiciu:* „Unele lucruri rele în popor“ de Arion M. Popa; „Despre însoțiri“ de Iuliu Maior. Stau bucuroși la asigurări de vite.

3) *Jernotfaia:* „Istoria neamului nostru românesc“, de A. M. Popa. „Despre familie și concubinată“, de Vas. B. Munteșcu. Amândouă s'au predat liber. Învățătorul local Moldovan a distras minunat auditorul cu 3 cântări pe 4 voci. Laudă lui și bunilor săi coriști!

4) *Filpișul-mare:* „Din trecutul țării noastre, ales de 200 ani încoace“, de Dem. Fărcaș. „Despre tovarășii“, de Iuliu Maior.

Protopopul Popa dă cazuri practice. Stau bucuroși la asigurări de vite și o reuniune pentru împodobirea bisericii.

5) *Orșova:* „Alcoolismul“, Sim. Zehan și „Lucrarea pământului“, Teodor Branea. Printre ele cântări cu școlarii, conduși de învățătorul Durca.

Protopopul A. M. Popa face încheierea vesel de mulțimea mare a poporului. Le recomandă călduros cele auzite și câștigarea de cărțile bune, ieftine.

Acum — laudă Domnului — aranjază șezători și desp. Reghin al Astrei!

Artistice. D-na și d. Bârsan vor da câte o reprezentație Sâmbătă seara în 15 l. c. st. n. la Bogșa-română în sala mare dela hotel „Vuc“, Duminecă seara în 16 l. c. st. n. la Reșița-montană la hotel „Panonia“.

Spicuirii. În 29 Maiu n. 1911 eram într'un sat la examen. Ieșind de acolo, vin la parohul din localitate niște miri, să încheie contractul buneivoirii. Iau extrasul mirelui gr.-or. și spre surprinderea mea, dau cu ochii peste câteva boacâne.

Intâiu „Házassági ügyben belyegmentes“ în cornul drept sus. Incolo text românesc — firește.

A doua numele satului în ungurește — *singur* — în rubrica „locul nașterii“ și până în capăt, pe unde vine pomenit numele satului. Și născutul era din 1882. Era și atunci numele oficios unguresc?!... Nu.

Iar dacă nu, atunci extrasul trebuie să fie fals, căci în original *numai* româneste putea fi înscris numele satului în toate rubricile.

La datul extrasului *trebuie pus acum* numele oficios unguresc *pe lângă cel istoric românesc*, dar *numai* acolo. Acest drept e expres arătat în legea numelor de localități.

Alt oficiu paroh. gr.-cat. în luna Iunie 1911 face două extrase de botez sub Nrii 75 și 76 și pe amândouă scrie deasupra numai „Házassági ügyben belyegmentes“, iar dedesubt numele satului *numai* în ungurește!

Unde sunt preoții noștri uniți ori neuniți, cari în sfânta dragoste de limbă făcea nume românești din cele străine!

Sfințirea bisericii din Ludoș. Azi, I. P. S. S. Mitropolitul Mihali a sosit cu mare suită la Mureș-Ludoș pentru a asista mâine la sfințirea bisericii gr.-cat. I. P. S. Sa a fost întâmpinat cu muzica pompierilor, de către o mulțime de popor din localitate și împrejurimi. Poporul a ridicat în semn de venerație un arc de triumf cu inscripțiile: *Iată mirele mare — Bine ați venit.* La ora 5 d. a. s'a oficiat un serviciu divin cuprinzând consacrarea altarului, vecernia și litia, la care a servit Mitropolitul încunjurat de 8 preoți.

Din patrie.

Anticlerical ? „Pesti Napló“ din 11 Iulie n. ne spune, că Zichy a făcut totul ca să împiedece pe „clericalul“ și „48-istul“ conte Apponyi de a ocupa catedra Universității din Budapesta.

O constatare nouă aceasta. Zichy „anticlerical“.

Dar pe d-nii dela „Pesti Napló“ îi doare de Apponyi și deplâng libertatea instrucțiunii. Și lacrimile curg șuvoi.

Greva brutarilor din Capitală. Ieri s'a întâmplat, ceea ce săptămâni de zile preocupă opinia publică a Capitalei. Brutarii au renunțat la serviciile muncitorilor lor. Aceasta din cauza, că cafele de brutar în curând au boicotat 6 ateliere mari.

Până la amezai au fost lipsiți de lucru 646 sodali din 241 ateliere.

Greva reciprocă va ține cum se svonește, 6 săptămâni.

Fericită de Capitală!

Isprăvuri jandarmerești. Tot mai adânc se sapă în conștiința publică convingerea nu prea înveselitoare, că a fi jandarm înseamnă a fi cumplit. Una dintre cele mai distinse însușiri a unui jandarm ce se respectă, este cruditatea. Nu ne mai surprind atrocitățile săvârșite de către acești devotați apărători ai caraghioslăcului conceput în mentalitatea specifică ungurească, ce se numește idee de stat unitar maghiar, dacă e vorba de Români. În orgoliul lor însă nu mai cruță nici pe cei de un sânge cu ei. În numărul recent al ziarului „Népszava“ cetim, că alaltăieri au împușcat doi flăcăi unguri din Ostfyasszony. Motivul acestui omor de altcum este interesant.

Mai mulți flăcăi își petrecură Duminecă la birt. Într'un târziu întră un jandarm. Avea de lucru. Flăcăii veseli îl încunjurară să-l rețină cu sila la petrecanie. Cum însă jandarmul refuză invitarea, feciorii îl desarmară. La asta s'a aprins paznicul „ideei“ și înverșunat alergă după doi tovarăși, ca să-i învețe minte pe flăcăi. Jandarmii încurând apărură în ușa birtului, de unde — după două provocări fără rezultat, de a restitui arma tovarășului lor, — pușcară, lăsând în urma lor 2 morți și 3 răniți.

Virtute ungurească — virtute jandarmerească.

Locuitorii părăsesc Kecskemétul. În urma dezastrului teribil ce a înfruntat orașul Kecskemét, abia acum începe să se desmeteească țara. Locuitorii înșiși însă în curând s'au recules după cutremur și cu multă resemnare s'au pus să-și repareze casele stricate, fără să aștepte cu gura căscată ajutor din afară.

E de remarcă, că după trei zile, și-a revenit și premierul Khuen, grăbind — și încă pe telefon — să asigure pe primarul Kada despre părerea de rău ce o simte guvernul în fața groaznicului dezastru.

Mulți dintre locuitorii cu avere s'au pus pe lucru să repareze stricăciunea cauzată de cutre-

mur, dar intelectualii pe rând se duc. Numărul lor scade pe zi ce merge. Familii numeroase părăsesc orașul pe timp mai îndelungat, dar multe și pe vecie. După trei zile, abia mai află familii de funcționar în oraș.

Paguba e enormă. Din oră 'n oră dauna se vede tot mai mare. Abia acum se poate constata cu precizie dezastru în proporțiile lui ade-vărate.

Iarnă 'n dricu verii. În Ungaria de nord pe neașteptate a intrat iarna. La Körösmező de două zile ninge. Zăpada a ajuns înălțimea de jumătate metru. O trupă de turiști a fost surprinsă între munți, silită fiind a petrece 48 ore într'un azil. În Eperjes și împrejurime s'a lăsat ger cumplit.

Ce-o mai fi și asta ?

Dela frați

Bucureștii în vacanță. Indată cu începutul lunei Iulie, Bucureștii intră în sezonul mort — cel puțin în unele privințe.

Alungați de căldură, ori îndemnați de dorul de a se recreia într'un colț retras de munte, cei ce pot părăsesc Capitala, pe 1 lună, pe două, iar uneori numai pe 15-20 de zile, după cum e concediul și puterea... Cei cari n'au concediu și mai vârtos cei cari n'au putere, rămân clienți ai cinematografelor și ai grădinilor de vară. Și astfel Bucureștii mort sub povara arșiței de peste zi, învie seara și rămâne treaz până după miezul nopții, căutând, „consumând“, plimbându-se fericit prin umbra deasă și răcoroasă pe care n'o turbură decât razele blânde ale luni.

Iar Sâmbătă, ori în ajunul sărbătorilor, Bucureștii acesta mare încarcă lungi trenuri de plăcere pentru Valea Prahovei, pentru Constanța, Câmpulung, Curtea de Argeș, ori încarcă lungi camioane, împodobite cu verdeață și „garnisite“ cu *merinde*, pentru număroasele mânăstiri dimprejur.

Și totuși viața cea multă cea adevărată nu e nici la Sinaia, nici la Slănicul Moldovei, nici la Govora, nici la Constanța, unde se îngrămădesc câteva sute ori chiar câte-va mii de vilegiaturisti și bolnavi, ci tot aici, în București, care nu se resimte de părăsirea a 10-15 mii dintre locuitorii săi.

Și la urma urmelor, după 40-50 de zile Bucureștii îi primește iară înapoi, fără să-i fi păsat de lipsa lor.

Excursie la Văleni. Un grup de profesori, publiciști, studenți, etc., au organizat, pentru zilele 1-3 Iulie, o excursiune frumoasă la Vălenii-de-Munte și împrejurime.

Cu acest prilej excursioniștii vor lua parte la solemnitatea deschiderii cursurilor de vară. Cuvântul de deschidere va fi ținut de d. A. D. Xenopol, tratând despre „Unitatea sufletului românesc“.

Plecarea din București la 6:55 oare a. m. (Vineri, 1 Iulie), plecarea din Ploiești la 9:25 oare a. m. Sosirea la Văleni la 10:50 oare a. m.

Reducere pe C. F. R. 50%.

Primirea excursioniștilor la gară de cătră cățenii din Văleni.

În seara de 1 Iulie, se va da o serbare în localul școlii, în onoarea excursioniștilor. Sâmbătă 2 Iulie, la 9 oare a. m. se va face excursiune la Drașma-de-jos (vizitarea parcului Filipescu și a Atelierului de țesătorie națională).

Duminecă, excursiune la mânăstirea Zamfira. Costul trenului, dus și întors: cl. II. 6 lei 75 bani, cl. III-a 5 lei 50 bani. Costul trăsurilor până la Drașma-de-jos 1 leu, de persoană.

Masa, la cel dintâiu restaurant, 1 leu 50 bani de persoană.

Biletele sunt valabile 3 zile și numai însoțite de cartea de legitimație.

Inscrierile se fac în București, la d-nii: I. Veleșcu, str. Popa-Tatu nr. 5., I. Deleanu, strada Fântâniei nr. 1.; în Ploiești la d. Munteanu-Râmnic profesor, str. Elisabeta nr. 7.

Căsătorie. D. profesor Alex. Lăpădatu, secretar al Comisiunii monumentelor istorice din București, s'a cununat cu d. Victoria Lipăniuanu. Pană din Brăila, și a plecat în voiaj de nuntă în Elveția și Germania.

Apreciatul nostru colaborator este rugat a primi felicitările noastre cu ocaziunea aceasta.

uc. Numărul
ii numeroase
delungat, dar
abia mai afii

n oră dauna
poate constata
țiile lui ade-

Ungaria de
rna. La Kö-
ăpada a a-
tru. O trupă
e munți, si-
r'un azil. In
at ger cum-

Dela frați

cu începutul
onul mort —

mași de dorul
de munte, cei
t, pe două, iar
după cum e
u concediu și
nân clienți ai
vară. Și asti-
ței de peste
după miezul
bându-se fe-
pe care n'o
ei.

bătorilor, Bu-
trenuri de plă-
ru Constanța,
încarcă lungi
și „garnisite“
ănăstiri dim-

devărată nu e
dovei, nici la
îngrădădesc
e vilegiaturiști
care nu se
dintre locui-

—50 de zile
fără să-i fi

de profesori,
at, pentru zi-
asă la Vălenii-

vor lua parte
r de vară. Cu-
d. A D. Xe-
lui românesc“.
55 oare a. m.
ti la 9:25 oare
re a. m.

ră de cătră ce-

o serbare în
tților. Sâmbătă
excursiune la
Filipescu și a

stirea Zamfira.
6 lei 75 bani,
arilor până la

, 1 leu 50 bani

numai inso-

i, la d-nii: I.
eleanu, strada
unteanu-Râm-

Lăpădatu, se-
istorice din
ria Lipăniuanu
voiaj de nuntă

este rugat a
unea aceasta.

Exploatarea mizerabilă. Abia au început căldurile grele ale verii, abia începe a se pângui grâul și încep să năvălească prin satele dela câmp ale României negustorii jidani ori greci, cari își cer dreptul la agoniseala de o vară întreagă a țăranelui, prin muncă grea, în condiții grele și în arșița și mai grea a soarelui.

Dau năvală în zilele de strămtoare ale proprietarului, ale arendașului ori ale țăranelui, care seceră numai câteva pogoane, dau o arvună mai grea când e românul la aman-și a-ajunge cu metoda acesta să ia uneori peste 50% din câștigul curat al pogonului.

Și credeți că acest *samsar* de grâne are întotdeauna alt capital decât priceperea?.. El ia dela acela căruia îi desface cerealele și dă celui ce are să plătească câștigul moșiei ori birul țărănesc și mai cu seamă promite și unuia și celui alt.

Casa centrală a băncilor populare e hotărâtă să scape de această sălbatecă exploatare măcar pe obștiile satești. Nu-i vorba, și în anii trecuți, dar îndeosebi vara trecută multe obști s'au știut scutura din inițiativa lor, de acești oaspeți nepoștiți ai satelor — și și-au desfăcut ele de-adreptul, cerealele transportându-le la docurile din porturile Dunării.

Acesta e un pas înainte, întrucât mijlocitorul e exclus dar tot mai rămâne o greutate în risipa de timp și de bani prin transacțiile separate pe cari le face fiecare obște.

Pentru campania din anul acesta, grație dispozițiilor Casei centrale a băncilor populare, Federația cooperativelor satești va trata în numele tuturor obștilor, având la dispoziție pe controlorii băncilor populare, cari au și fost trimiși în acest scop de Casa centrală în porturile Brăila și Galați.

Petrecheri.

Un concert îl va da corul țăranilor din Săcădate, Duminecă, în 16 Iulie stil nou în școala greacă-orientală din loc. Prețul de intrare de persoană loc. I. cor. 1.80, loc II. cor. 1, loc de stat 60 fil. Venitul curat este destinat pentru biserica gr-cat. din loc.

Program. Dirigent: Ioan Dragomir, preot gr-cat. I. Morariul. cor. mixt de d. G. Kiriak. 2. a) Dorul, b) Neică-neiculită, coruri mixte de I. Murășan. 3. Hora Oltului, cor. mixt de ** 4. Declamare. 5. Dora Ardeleanului, cor mixt cu solo de bariton și sopran de A. Popoviciu. 6. În vârf de munte, cor mixt de ** 7. Coasa, cor mixt de I. Vidu. 8. Lugojana, cor mixt de I. Vidu. Dans.

Diverse

Prăjituri din sdrențe. Prin lungi studii și experiențe foarte curioase, învățații germani au reușit să transforme șifoane vechi și alte zdrențe în prăjituri fine, căci știința nu mai cunoaște azi piedici.

Iată acum procedeul: Spălate întâi bine, aceste materii se transformă în dextrină cu ajutorul acidului sulfuric. Dextrina obținută este turnată întâi cu lapte de var, apoi, se pune să se macereze în ulei de vitriol, în care se cristalizează în glucoză. Cu arome chimice se dă apoi glucozei gustul dorit.

Singurul cusur al acestor prăjituri este, că sunt lipsite de orice calitate nutritivă.

Din străinătate.

Anarhiști — hoți. În Frankfurt s'a dat de urmele unei bande numeroase de anarhiști, cari au făcut mai multe spargerii. În fruntea bandei a stat renumitul anarhist Eisenreich, un lăcătuș, la domiciliul căruia s'au găsit o mulțime de instrumente destinate pentru spargerii. Afară de acestea s'au mai aflat numeroase bombe și hârții compromițătoare. Toți au fost arestați.

Reforma electorală în Franța. Camera continuă reforma electorală discutând amendamentul propus de d. Painlevé care prevede secționarea județelor prea mult populate și repartizarea scaunelor de deputați.

Mai mulți deputați cer desjuncțiunea unei părți a amendamentului.

D. Caillaux a cerut amânarea discuțiunii spre a da puțință guvernului să studieze consecințele amendamentului propus, care să fie adus în discuțiune în Octomvrie.

Amânarea discuțiunii este respinsă însă cu 303 voturi contra 251. (Aplauze pe băncile proporționaliștilor).

D. Dalamier cere adunării să voteze amendamentul d-lui Painlevé.

Camera adoptă amendamentul d-lui Painlevé care prevede că fiecare județ formează o circumscripțiune electorală; dacă însă numărul deputaților de ales de județ trece de șapte, atunci județul acela să formeze două circumscripțiuni.

Camera adoptă de asemenea paragraful, fixând repartiziunea scaunelor.

Ședința a fost apoi ridicată.

Conflict între cadeți și civili. Într'un restaurant din Lemberg s'a întâmplat o ciocnire sângeroasă între militari și civili. Pe la 11 ore noaptea a intrat în restaurant în societatea unei dame un candidat de avocat, cu un secretar dela căile ferate. Vis-à-vis ședeau la masă doi cadeți, cari fixau necontentit dama. Dela un timp candidatul de avocat se scandalisă de această purtare a lor, a mers la masa lor și i-a provocat. Scena însă se repeți. Atunci candidatul merse la un cadet și-i rase o palmă stranică. Cadetul scoase sabia, dar a fost împiedecat de cei prezenți ca să-l isbească pe candidat. Neputând face nimic cu sabia, a scos un revolver și-l descărcă de douăori asupra civililor. Ambii au fost răniți și duși la spital, unde au fost momentan operați. Cadeții războinici au fost predați, de un locotenent, patrului.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă,
institut de dentică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etajul I. în fața pal. administrativ (comit.)

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

... 26 odăi aranjate cel mai modern. ...

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmutza.

Consultațiuni dela orele 8-9 a. m. 3-5 p. m.

Telefon 88-99.

În cancelaria lui Dr. Aurel Nyilvan
advocat, Șomcuta-mare, află aplicare imediat un

**candidat de avocat
cu praxă**

pe lângă condițiuni favorabile.

Fondat în anul 1882. — Telefon nr. 688.

BRUCKNER LIPOT

tapețier, decorator și fabrică de mobile în

Arad,

Andrassy-tér 25, palatul Neumann.

(Lângă cofetăria Matzky).

Recomandă mobilele sale propriu pregătite, solide și de o execuție elegantă. Pentru camere de dormit dela 190 fl. Sufragerie (prânzitor), dela 140 fl. Garnituri de salon, dela 95 florini.

Prețuri de cumpărare convenabile!

NEUSCHLOSZ

BUTOR

Se vând
exclusiv
mobile
de lemn
tare și
vestit:
■ NEU-
■ SCHLOSS.

Furnisorul societății căilor ferate ungare.

Atelier de I-u rang.

**Un candidat de
advocat cu praxă**

află numai decât aplicare în cancelaria subscrisului. Condițiuni foarte favorabile. Oferte să se adreseze direct mie.

Dr. George Gërda
adz. în Făget (Faesád).

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, vinderea și cumpărarea de moșii și arcelarea lor o mijloc este mai avantajos:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

... Telefon Nr. 671. ...

Balázs Péter, arhitect. Arad, B) Választó-utca 21.

Face planuri și execută orice lucrare în branșa aceasta în modul cel mai conștientos pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Harta comitatului Arad

cu numirile **noi** ale localităților (trase pe pânză și provăzute cu leături) se poate comanda la

Librăria diecezană
dn Arad.

Prețul per bucată **16 Cor.**

Spitz Ignacz

măstru-măsar.

Execută lucrări de edificii și la poșta, aranjază prăvălii.

Arad, piața Szabadság nr. 11.

Intreprinde orice lucrare aparținând acestei branșe. Execută comande dela cele mai simple, până la cele mai pretențioase, după plan, cu cele mai scăzute prețuri. Servește cu cea mai mare plăcere, cu preliminare și planuri.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel
intreprindere de instalarea sonerilor și telefonului
Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Hauszer K. Géza

fabricant de instrumente muzicale
Arad, str. Deák-Ferencz nr. 40
(casa lui Dr. Winter).

Am onoare a înștiința stimații mei comitenți și publicul mare, că

atelierul meu de instrumente muzicale

se află în strada

Deák-Ferencz N-rul 40.

Am înmagazinat mare asortiment de tot felul de instrumente muzicale. Straformez și reparaz instrumente muzicale cu cele mai scăzute prețuri. Comande în provincia execut prompt.

Solicite sprijin binevoitor cu tot respectul
Hauszer K. Géza
fabricant de instrumente muzicale.

GYAPJAS LAJOS

măstru zidar diplomat

ARAD, strada ILLÉS nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori ce lucrări - în branșa aceasta. -

Face și execută planuri de zidiri pe lângă prețurile cele mai moderae.

Oppenheimer Mór

zidar diplomat

Arad, Szabadság-tér 17.

In casa d-lui Dr. Schwartz, în curte.

Recomandă în atențiunea on. public pentru facerea de planuri și preliminar de zidire, cancelaria lui de edificări.

Publicație.

De oarece la licitația ținută în ziua de **5 Maiu a. c.** prețurile obținute au fost prea mari, se aduce la cunoștința amatorilor că se va ține o nouă licitație la acest stabiliment în ziua de **2 August 1911**, ora 9 dimineața, pentru aprovizionarea cu 14640 kgr. colofoniu.

Condițiunile caetului de sarcină se pot vedea în orice zi la Arsenalul de construcții al Armatei.

Pentru directorul Arsenalului:

Major: (nedescifrabil).

Capul Secției 2 C. A.:

Adm. II (nedescifrabil).

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke

Trad. de Iunius

(8) — Urmare —

— Să mă ia dracul! — zbiră străinul în gura mare, îmi închipuiam eu cam așa ceva. Dar ce naiba te face să alergi acum la ciasul ăsta chinându-te prin vânt și zăpadă pe lunca dela Lenț dle căpitan?

— Cine ești d-ta? — întrebă acesta surprins.

— Uli Goin cum îl vezi din cap și până în tălpi, — răspunse figura de urs. Ai uitat pe cum se vede Gițingul lângă Viena și cu el și pe mine un biet nevoiaș, pe care l-ai răscumpărat d-ta cu bani grei dela regiment, ba încă i-ai mai dat și douăzeci de florini ca să se poată întoarce în patrie. Dar e bine așa cum e, foarte bine. Celce face bine să aibă memoria slabă, iar recunoștința să aibă memorie chilometrică.

— Uli? — zise Flavian ceva mai desghiețat și îi întinse mâna. De unde și până unde așa târziu? Cum de nu șezi mai bucuros în Rueras

sau în Sélva de lângă cuptor cu ai tăi? Cuptorul încălzește pielea, dar stomacul nu d-le căpitan. Și și d-ta, că austriacii sunt în țară. Eu trebuie să port scrisorile acuma. Tocmai veneam dela Chur, iar mâne mai de dimineață decât soarele, o să mă vezi fugind peste muntele Iulier. Am mai mult noroc, decât minte. Voiam să te cercetez în St. Maurițiu, ca să-ți șoptesc ceva la ureche, când iată te găsec aici. Așadar stânga 'mprejur și haid' cu mine în Lenț, satul de unde veniai. Se fie o mie de pași până acolo. În crâșmă lângă sticla cu vin discuți mult mai ușor decât aici în luncă, unde acuș ne ometește gura.

— De unde știi tu, că așa fi eu în St. Maurițiu? Ai vr'o însărcinare pentru mine?

— Tocmai asta nu, însă pentru alții, cari te privesc însă pe d-ta, d-le căpitan. Vino îți zic. Parpan, — unde voiești să mergi d-ta noaptea pe ninsoare este încă la depărtare de ore întregi, iar prin luncă poți foarte ușor să rătăcești calea. Crâșmărița din Lenț e frumușică și, — așa cred eu, — că-ți va pregăti bucate mai gustoase decât marchizul Malariva în Chur. Eu unul nu mă încred în diavolul, batăr să-și și ascundă el coada.

— Cine? Ce-i cu Malariva? El în Chur? Vorbește! — spuse căpitanul cu vioiciune. De unde-l cunoști tu pe Malariva?

— Nu aici și pe vremea asta pocită! Roata se unge cu cătran ca să se învârtă, iar limba cu vin, — replică Uli trăgând cu îndârjire cătră sat îndărăt pe căpitanul curios.

VIII. Descoperiri.

— Hei, jupâneasă Cathri! — strigă Uli Goin ca din vârful dealului, când intra în odaia ospătăriei. Ești prea tinără ca să te numeri printre văduve drept'aceea bucură-te că-ți vin bărbați tineri și te cercetează. Adu repede pentru domnul din cel mai bun Veltin și încă o sticlă pentru mine. Apoi ce ai mai bun în bucătărie și și pentru mine un tăier.

Crâșmărița mică și vioaie le întinse veselă mâna de bineventare și zmulgându-se chicotind din brațele lui Uli, care nu se mulțumi numai cu mâna, ajută căpitanului să-și dezbrace mantaua udă și sprintenă alergă apoi să-și îndestulească oaspeții. Uli asemenea se dezbracă de blana lui murată de udă, își depuse pălăria și mărma de pe cap scoțând la iveală figura lui herculiană îmbrăcată în portul obișnuit la țărani din partea de sus a țării.

Nu trecu multă vreme și de pe masa acoperită cu măsăriță albă abura supă de ovăș, păstrăvi, mămăligă și carne de căprioară servite în vase pistrițe de pământ. Călătorii noștri se apucară fără zăbavă de lucru. Chiar și căpitanul de vânători își înfrână curiozitatea și nu mai rosti nici o silabă până se trecă jumătate din timpul mesei. Dar apoi ridicându-și privirea de pe tăier o îndreptă asupra tovarășului său ocupat încă deabinele cu cuțitul și cu furculița și îi zise.

(Va urma).

LIBRĂRIA DIECEZANĂ

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Are în depozit următoarele cărți literare:

Adam I., Constanța pitorească	2.—	Candrea-Densușianu-Speranță, Graiul nostru 2 vol.	6.50	Negruzzi, Cărlanii, Muza dela Burdujani, Corantina	1.—
Anghel-Iosif, Caleidoscopul lui Mirea 2 vol. à	1.50	Candrea, Prolecrele la români	2.—	Nicolaescu-Stoinescu, Căluza stupar.	3.—
Alexandrescu D., Cunoașterea boalelor la animale și vindecarea lor cu mai multe figuri în text	2.50	Dragoslav I., La han la trei ulcele	1.50	Pamfle, Graiul vremurilor	2.—
Anghel-Iosif, Cireșul lui Lucullus	1.50	Dobrescu N., Istoria bisericii române din oltenia în timpul ocup. austriei	4.—	Popovici Dr. I., Dialectele române	4.80
Andersen C. H., Mărgăritare, povestiri traduse de Vlăhuța	1.50	Dauș L., Dușmanii neamului	2.50	» Poezii pop. române	1.80
Alexandri, Fântâna blânduziei, piesă în 3 acturi	1.50	Gorun I., Taina a șasa	1.50	Popovici C. A., Național. sau democr.	2.—
— Ovidiu, Dramă în 5 acte	1.50	Gorki M., Mama, roman	1.50	Rădulescu-Pogoneanu, Studii	2.—
Basarabescu I. A., Vulturii, schițe și nov.	1.50	Ettinger D. E., Sfaturi către mame	1.50	Sienkewicz H., Prin foc și sabie, 3 vol.	4.80
Beldiceanu N. N., Chipuri dela Mahala — Taina	1.50	Eftimiu V., Înșirate mărgărite	2.—	» Fără credință	3.—
Boteni-Ionescu, Din satul nostru	1.50	Hodos Z., Poftă bună, carte de bucate	3.—	Tzigara Al. Samurcaș, Muzeul neamului românesc	1.50
Björnson Björ., Veselul ștrengar	1.50	Holban A., Oameni celebri din atichitate	3.50	» Arta în România	4.—
Babeș și Oceanu P., Capra (vaca săracului) studiu biologic, igienic și economic	1.50	Iorga N., Istoria românilor	3.—		
Bănescu N., Un capitol din istoria mănăstirii neamțului	1.—	» Gânduri și sfaturi	1.50		
Baronzi G., Poesii alese 1828—96	1.75	— Istoria lumii	3.—		
Bianu Dr. V., Doctorul de casă sau dicționarul sănătății	14.—	Ibrăileanu G., Spiritul cretic în cultura românească	2.—		
Becescu Gh., Silvan în fața morții, nov.	1.80	— Scriitori și curente	2.—		
Caraivan V., Basmе și legende străine	1.75	Ibsen K., Nora sau casa de păpuși	1.—		
Cazaban Al., Chipuri și suflete	1.50	Iorga N., Constatări istorice cu privire la viața agrară a românilor	1.50		
Cuza A. C., Naționalitatea în artă	1.50	» Herodot	5.—		
Cugler-Poni, Poesii	4.—	» Istoria armatei românești	2.50		
Corbu I., Noua teorie cosmogonică	1.40	Iosif O. St., Poezii	2.50		
Cristescu Gl., Dor de primăvară, versuri pentru copii cu ilustrații	1.—	Kuhne L., Noua știință de vindecare, vindecarea fără doctorii și operații	4.—		
— Carte pentru copii cu icoane	1.20	Loti Pierre, Pescar de Islanda	1.50		
Coșbuc Gh., Balade și idile	3.—	Lagerlöf S., Legendele lui Isus Hristos, trad. de Ciotori	1.—		
» Fire de tort	2.50	Macedonski Al., Cartea de aur	5.—		
» Ziarul unui perde vară	80	Mantegazza, Arta de a se însura	1.50		
» Războiul p. neatârnavare	1.—	Metropolitul Andreiu baron de Șaguna	7.50		
» Povestea unei coroane de oțel	1.50	Maeterlinck M., Viața albinelor	3.—		
» Sacontala	5.—	Mera I. T., Din lumea basmelor	3.50		
» Aeneis	2.50	Pitiș Ec., Poezii	1.50		
» Versuri și proză	70	Payot I., Educația voinței	2.—		
» Valuri alinate	1.50	Coatu Gr., Din viața țărănească	1.50		
Carmen Sylva, Insurat	1.—	Dumbravă B., Haiducul	2.—		
— Povestile Peleşului	95	Dostoievsky T., Crimă și pedeapsă 2 vol.	6.50		
— Povestile unei regine	1.—	Freitag G., Dare și avere, 2 vol.	6.50		
		Hétrat B. I., Aevea	2.50		
		Nădejde S., Patimi, roman	2.—		
		» Robia banului, roman	2.—		
		» Din lume pentru lume	2.—		
		Negri C., Versuri, proză și scrisori	1.50		

Cărți pedagogice:

Aslan, Lecțiuni de pedagogie	5.—
Buțureanu V. C., Curente pedagogice	1.75
Borgovan Gr. V., Istoria pedagogiei	3.—
Constantinescu, Curs teoretic și practic de pedagogie și metodologie	6.—
Conta-Kernbach, Elemente de pedagogie	4.—
» » » metod.	3.—
Costescu - Dima - Grigorescu - Popescu, Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei	6.—
Compayre Gabr. Herbart și Educația prin instrucțiune	60
Costescu, Metodica matematicii	5.—
» » limbii române	5.—
» » Istoriei și geografiei	7.—
Cioflan C. P., Ideile lui Iohn Locke asupra educației	4.—
Culea D. Ap., Invățământul d. natură	3.50
Kiritzescu St., Cestiuni de educație și didactică experimentală	2.50
» Cestiuni de psihologie	2.—
Găvănescu I., Istoria pedagogiei, 3 vol.	15.—
» Ideile pedag. ale lui Locke	1.25
» Pedagogia generală	1.50
» Elemente de psihologie	4.80
Locke I., Câteva idei asupra educației, 2 vol.	5.—
Matthias D. A., Pedagogia practică	4.—
Martig Em., Psihologia pedagogică	3.50
Pestalozzi H., Leonard și Ghertruda	3.50
» Cum își învață Gertruda copii	1.50
Ufer Chr., Introd. în pedagog. lui Herbart	1.—

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină și neagră cu
16 coroane 50 fl.
esclusiv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvălia de ghete de rangul I-u.
Arad, piața Andrassy nr. 20.

Comande din provincia se execută în aceeași zi.

25(11)

Singurul compactor român!

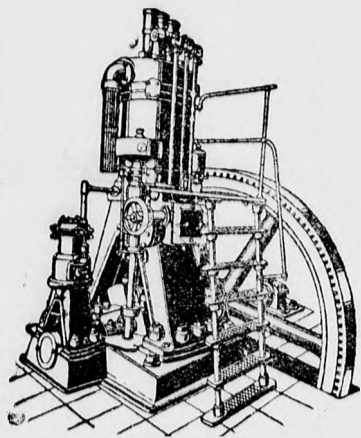
Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

moderne mașini și material
 privitor la această branșă,

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericești, albumuri pentru fotografii, note și gramatom, panglice la cununi funebrele și tot felul de lucrări atingătoare de această branșă.**

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încuragiă cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

::: IUSTIN ARDELEAN, compactor :::
ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

Execuție modernă, solidă,
și reală de prima clasă,
serviciu prompt și pre-
țuri moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficanți.
Premiat la expoziția din
București 1906 cu Grand
Prix, cea mai înaltă dis-
tincție și medalie de aur.
La expoziția regnicolară
din Cincibiserici 1907 cu
medalie de aur, la expoziția
din Sepsiszentgyörgy cu
medalie de aur.

Donă fabrici proprii.

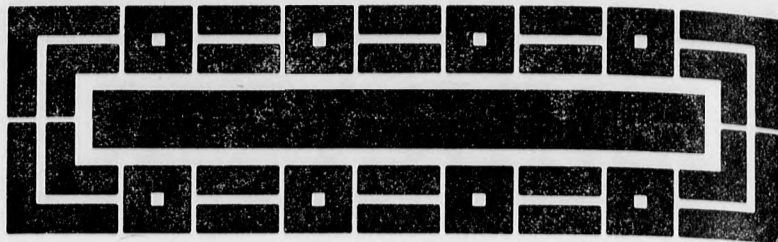
Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori, turnă-
torie de fier.

B r a ș o v .

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal eteptuește:

stabilimente de turbine, motoare și locomobile de
uleiu brut „Coroana“, mori mănate cu motor și
apă, stabilimente electrice, stabilimente de trans-
misiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

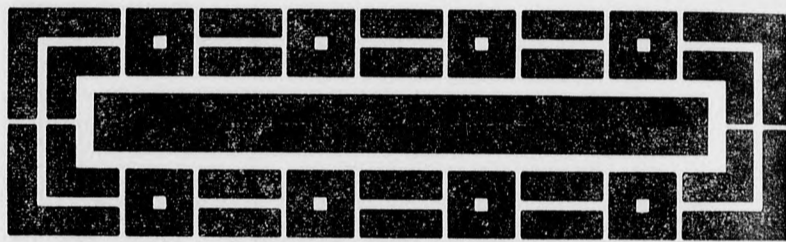

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile

cele mai moderate.

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ

ARAD, STR. BATHYÁNYI 2.

Asortată fiind cu cel mai
variu și mai modern ma-
terial pentru lucrări ce
ating arta tipografică, se
recomandă a executa tot
felul de tipărituri ca : Do-
cumente, liste de escompt
percepțiuni și eroğațiuni,
invitări pentru petreceri.

La

Librăria die- cezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
legate în pele cu cop-
cii, 1 vol. 14.50, toate
volumele Coroane 172.